

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ VE
VOJENSKÝCH ÚJEZDECH Z PRÁVNÍHO
HLEDISKA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Martin Bahounek

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
V PRAZE
FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ VE
VOJENSKÝCH ÚJEZDECH Z PRÁVNÍHO
HLEDISKA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Bakalant: Martin Bahounek

2022

Zadání bakalářské práce

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Martin Bahounek

Územní technická a správní služba v životním prostředí

Název práce

Ochrana životního prostředí ve vojenských újezdech z právního hlediska

Název anglicky

Environmental Protection in the Military Areas from the Legal Point of View

Cíle práce

BP se bude zabývat ochranou životního prostředí ve vojenských újezdech z právního pohledu. Bude představena ochrana životního prostředí i jeho složek (zejména vody, půdy, lesa a biodiverzity), a to jak z mezinárodního, tak i unijního a českého právního pohledu. Zvláštní pozornost bude věnována starým zátěžím (odpady, kontaminace, nevybuchlé střelivo apod.). Vhodné by bylo zařadit i srovnání s nějakou jinou zemí NATO, alespoň se Slovenskem. Závěrem bude obsaženo shrnutí a doporučení de lege ferenda.

Metodika

Popis, analýza a syntéza, logická dedukce, komparační a jazyková metoda právního výzkumu. Historická metoda. Všechny tyto metody budou ve vhodné míře využity při přípravě a psaní BP.

Doporučený rozsah práce
Minimálně dle předpisů ČZU

Klíčová slova
ochrana přírody, voda, les, vojenské újezdy

Doporučené zdroje informací

CEMPÍREK, M., KOMÁR, A., VINCENEC, V., 2013: Základy environmentální bezpečnosti ve vojenských operacích. Vojenské rozhledy 22 (1). S. 89-99, ISSN 2010-3292.
LÍPA, J., CAMARA A. H., HÁJEK M. 2015: Stav životního prostředí ve vojenských újezdech České republiky. In: Logistics in the Armed forces – Multinational Logistics Capabilities Development. Univerzita obrany, Brno. S. 81-87.
NATO, ©2020: Environmental Protection: NATO Documents (online) [cit. 2021.03.08], dostupné z <
<https://natolibguides.info/Environment/NATO-Documents>>
Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů), v platném znění.
Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění.

Předběžný termín obhajoby
2021/22 LS – FZP

Vedoucí práce
prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.

Garantující pracoviště
Katedra aplikované ekologie

Elektronicky schváleno dne 11. 10. 2021

prof. Ing. Jan Vymazal, CSc.
Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 31. 3. 2022

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.
Děkan

V Praze dne 31. 03. 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením prof. JUDr. Milana Damohorského, DrSc. a uvedl jsem všechny literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpal.

Prohlašuji, že tištěná verze se shoduje s verzí odevzdanou přes Univerzitní informační systém.

V Praze dne 24. 3. 2022

Poděkování

Dovoluji si vřele poděkovat prof. JUDr. Milanu Damohorskému, DrSc. za odborné vedení této bakalářské práce, za každou cennou radu a doporučení a za veškerý věnovaný čas.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá ochranou životního prostředí ve vojenských újezdech z právního pohledu. Jedna část představuje právní úpravu ochrany životního prostředí z mezinárodního, evropského a národního hlediska, druhá část pak právní úpravou ochrany životního prostředí z pohledu vojenských předpisů. Stěžejní část nabízí představení vojenských újezdů především z právního hlediska, a jejich vztahu k problematice ochrany životního prostředí. Detailněji se práce zaměřuje na problematiku vody, půdy a lesa a ochranu přírody ve vojenských újezdech.

Abstract

This thesis deals with environmental protection in the military training areas from a legal perspective. First part focuses on legislation connected to the environmental protection. Second part introduces army legislation. Main part shows military training areas in the Czech Republic, their legislation, history, present and geographical situation. The part also divides protection into three parts – environmental protection, water protection and soil and forest protection.

Klíčová slova

ochrana životního prostředí, armáda České republiky, vojenské újezdy

Key Words

Environmental Protection, the Army of the Czech Republic, Military Training Areas

Obsah

1	Úvod	1
2	Cíle práce	4
3	Metodika	5
4	Právní úprava ochrany životního prostředí	6
4.1	Mezinárodní úprava	6
4.2	Evropská úprava.....	6
4.3	Česká právní úprava.....	7
4.3.1	Předpisy nejvyšší právní síly.....	7
4.3.2	Zákonné předpisy	8
4.4	Shrnutí.....	11
5	Ochrana životního prostředí v právní úpravě vojenské činnosti	12
5.1	Mezinárodní úprava	12
5.2	Česká právní úprava.....	13
5.3	Interní předpisy.....	14
5.4	Shrnutí.....	15
6	Právní úprava vojenských újezdů	16
6.1	Obecná právní úprava	16
6.1.1	ZOČR	16
6.1.2	Další zákony a předpisy.....	18
6.2	Vojenské újezdy v České republice	20
6.3	Boletice.....	22
6.3.1	Historie a současnost	22
6.3.2	Zeměpisné členění	22
6.3.3	Památková péče.....	23
6.4	Březina	24
6.4.1	Historie a současnost	24

6.4.2	Zeměpisné členění	25
6.4.3	Památková péče	26
6.5	Hradiště	27
6.5.1	Historie a současnost	27
6.5.2	Zeměpisné členění	27
6.5.3	Památková péče	28
6.6	Libavá	29
6.6.1	Historie a současnost	29
6.6.2	Zeměpisné členění	29
6.6.3	Památková péče	30
6.7	Shrnutí	31
7	Ochrana přírody	32
7.1	Boletice	33
7.2	Březina	36
7.3	Hradiště	36
7.4	Libavá	38
7.5	Shrnutí	39
8	Voda	40
8.1	Boletice	41
8.2	Březina	41
8.3	Hradiště	41
8.4	Libavá	42
8.5	Shrnutí	42
9	Půda a les	43
9.1	Boletice	44
9.2	Březina	45
9.3	Hradiště	45
9.4	Libavá	46

9.5	Shrnutí.....	46
10	Výsledky	47
11	Diskuse	48
12	Závěr.....	49
13	Přehled literatury a použitých zdrojů.....	52
13.1	Odborné publikace.....	52
13.2	Legislativní zdroje.....	52
13.2.1	Zákony.....	52
13.2.2	Jiné právní a další předpisy.....	54
13.3	Internetové zdroje.....	55
13.4	Seznam obrázků.....	57

1 Úvod

V českých zemích lze nalézt **první snahy** o ochranu přírody již ve středověku, kdy v tehdejších zákonících byly instituty jako les a zvěř chráněny především z ekonomického hlediska. V následujících staletích měla největší vliv na ochranu přírody především šlechta, jež měla možnost ovlivnit zákonná či jim obdobná nařízení, ale také pozemky sama vlastnila a měla zájem o uchování jejich bohatství, ať již z hospodářského hlediska, či z hlediska estetického, jež různou měrou ovlivňovaly aktuální umělecké směry. Zisk jakéhokoli území bylo častou prioritou bojů, jež se v historii odehrávaly, a k jeho ochraně byla třeba armáda, která potřebovala další prostory pro svůj výcvik. Ochrana a úprava přírody vedoucí k tvoření či udržení přírodních zdrojů, využití a spojení těchto zdrojů s vojenskou činností a nařízením, jež předmětné mohly korigovat, jsou tedy spojeny již dlouhá staletí.

Již za dob **Marie Terezie** bylo roku 1752 vydáno nařízení, které ukládalo povinnost sázet stromy podél nově stavěných cest k formování alejí, jež vedly k vytvoření vlastní biodiverzity. Tyto nově vzniklé aleje měly ale i význam vojenský. Jednalo se především o ochranu jednotlivých vojáků před sněhem, větrem nebo sluncem. Aleje také pomáhaly při orientaci v terénu. Ovocné aleje měly rovněž zabezpečit stravu pro procházející vojska a zabránit plenění okolních měst a vesnic. Případné náhlé vykáčení alejí před blížícími se vojsky mělo ztížit jejich postup a vykonat tak obranný účel.¹

Vzhledem k důležitosti armády a potřeb jejího výcviku bylo nutné hledat prostory, které by splnily požadavky na moderní vojenské cvičiště i střelnice. Takové vojenské prostory proto na našem území vznikly již za dob **Rakouska-Uherska**. Prvním takovým prostorem byl vojenský výcvikový prostor Milovice ležící severně od Lysé nad Labem, kde proběhlo první cvičení v roce 1904. Tento prostor byl dne 6. 6. 1950 prohlášen vládou ČSR Vojenským újezdem Mladá s účinností ode dne 1. 7. 1950 a byl zrušen až vládou ČSFR ke dni 31. 12. 1991.

Vojenské prostory vznikaly dál za období **první republiky**, kdy začal sílit strach z nacistického Německa. Vojenský prostor Jince zřízen vládou ČSR dne 19. 2. 1926 byl za Vojenský újezd Brdy prohlášen dne 5. 2. 1952 se zpětnou účinností ode dne 1. 2. 1952 a zrušen ke dni 1. 1. 2016.

¹ BORSKÝ, 2010.

Během druhé světové války byly vojenské prostory užívány wehrmachtem a významně rozšiřovány i formou vysídlování okolních obcí. Nově byl například založen výcvikový prostor pro oddíly SS v oblasti Sedlčan, mezi Vltavou a Sázavou, který byl po válce zrušen.

Po druhé světové válce vznikaly na území České republiky vojenské újezdy v pohraničních oblastech, kde byla po vysídlení Němců nejen nízká hustota obyvatel, ale oblasti měly i velmi silnou strategickou polohu. Vojenské újezdy vznikly zákonem č.169/1949 Sb., o vojenských újezdech a nahradily tak bývalé vojenské výcvikové tábory. Vznikly tedy územně správní jednotky spravované újezdními úřady sloužící vojenské výcvikové činnosti. Od té doby existovalo deset vojenských újezdů, z nichž čtyři, jež budou představeny zvláště v dalších kapitolách této práce, se zachovaly dodnes.²

Vojenský prostor Císařský les byl zřízen vládou ČSR dne 17. 9. 1946, Vojenským újezdem Prameny bylo území prohlášeno vládou ČSR dne 6. 6. 1950 s účinností ode dne 1. 7. 1950 a následně zrušeno vládou ČSR dne 29. 6. 1954 s účinností ke dni 30. 6. 1954.

Vojenský výcvikový prostor Ralsko či Mimoň byl jako vojenský tábor zřízen vládou ČSR dne 30. 10. 1946, Vojenským újezdem Ralsko byl prohlášen vládou ČSR dne 6. 6. 1950 s účinností ode dne 1. 7. 1950. Zrušen byl vládou ČSFR dne 5. 9. 1991 s účinností ke dni 31. 12. 1991.

Vojenský újezd Dobrá Voda s vojenským výcvikovým prostorem na Šumavě byl zřízen vládou ČSR dne 5. 2. 1952 se zpětnou účinností ke dni 1. 2. 1952 a zrušen byl vládou ČSFR dne 5. 9. 1991 s účinností ke dni 31. 12. 1991.

Vojenský újezd Panenská s vojenským výcvikovým prostorem Tisá u Ústí nad Labem byl jako vojenský újezd zřízen vládou ČSR dne 5. 2. 1952 se zpětnou účinností k 1. 2. 1952 a zrušen byl vládou ČSR v roce 1957.

Varšavskou smlouvou z roku 1955 se ČSSR jako země východního bloku vojensky podřídila sovětskému velení, jež zasahovalo i do činnosti vojenských újezdů. S odůvodněním ohrožení světového míru a přípravou na další světovou válku byla uzavřena dohoda o umístění jaderných raket ve vojenských újezdech Ralsko, Brdy a ve vojenském areálu Bílina pod přímou kontrolou sovětské armády. Po okupaci Československa v roce 1968 byly vojenské újezdy Libavá, Mladá a Ralsko přímo obsazeny sovětskou armádou.

² LÍPA, J. a kol. 2015.

Podél hranic s Rakouskem a Německem bylo vytvořeno i hraniční pásmo, které bylo hlídáno armádou, ač se nejednalo o vojenský výcvikový prostor.³

Na začátku **devadesátých let dvacátého století** sovětská armáda ke dni 30. 6. 1991 opustila území republiky a na základě usnesení vlády ČSFR ze dne 5. 9. 1991 č. 541 byly zrušeny vojenské újezdy Ralsko, Dobrá Voda a Mladá, čímž došlo ke snížení počtu vojenských újezdů na území České republiky z původních osmi na tehdejších pět. Tyto změny představovaly zmenšení rozlohy vojenských újezdů na území ČR o 478,2 km², tedy z původní rozlohy 1 774,8 km² na 1 296,6 km². Následná právní úprava, vymezující v přílohách rovněž hranice újezdů, byla stanovena zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění (dále jako „ZOČR“).

Nejnovější legislativou je zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů), v platném znění, (dále jako „zákon o hranicích vojenských újezdů“), jež vyústil z tzv. optimalizace vojenských újezdů vytvořené Ministerstvem obrany v návaznosti na východiska stanovená Bílou knihou o obraně, která byla schválena usnesením vlády ze dne 18. 5. 2011 č. 369. Legislativa navrhla optimalizaci počtu a rozlohy vojenských újezdů a zhodnotila stávajících pět vojenských újezdů z vojenského i hospodářského hlediska a ke dni 1. 1. 2016 zrušila Vojenský újezd Brdy a upravila, resp. zmenšila, území zbylých čtyř vojenských újezdů. Tato optimalizace vyšla z Komplexní analýzy vojenských újezdů, posádkových střelnic a cvičišť, kterou zpracoval Generální štáb Armády České republiky. Mezi důvody optimalizace bylo zařazeno i porovnání plochy vojenských újezdů na území jiných evropských států, jež činilo 0,5 % oproti 1,7 % na území České republiky. Jednalo se tedy o zmenšení o 42 000 ha z celkové předchozí rozlohy 129 664 ha.⁴

Veškeré tyto území, vzhledem ke svému dlouhodobému účelu, unikly zemědělskému využívání či zastavování, a ač zde byly či stále jsou provozovány jiné zvláštní činnosti jako pohyb vojáků a vozidel mimo cesty či výcvik zahrnující výbuchy a související požáry, staly se z vojenských újezdů zcela jedinečné ostrovy biodiverzity, často v režimu různě chráněných přírodních oblastí.

³ Ministerstvo vnitra, ©2010.

⁴ Ministerstvo obrany, 2015.

2 Cíle práce

Tato bakalářská práce si klade za cíl shrnout **aktuální situaci ochrany životního prostředí ve vojenských újezdech**, avšak vzhledem k možné šíři tohoto tématu není cílem komplexní výčet veškerých předpisů či jejich ustanovení, jež by se tématu mohly dotýkat, nýbrž naléznout a vyzdvihnout relevantní předpisy a využít jejich ustanovení, aby celý text přinesl ucelený náhled do problematiky od nejširšího pojetí po to nejužší, a to za pomoci především primárních zdrojů, tedy právních či jiných předpisů.

Pro pochopení situace a uvedení do problematiky práce považuje za nutné začít se shrnutím stávající právní úpravy ochrany životního prostředí mezinárodního, evropského i vnitrostátního práva České republiky, a to představením základních předpisů, jež se ochranou životního prostředí zabývají a uvedením jejich základních cílů, tezí či článků relevantních pro dané téma. Z pohledu národního práva budou představeny články předpisů nejvyšší právní síly, přičemž práce naznačí, jak se opírají o téma životního prostředí. V rámci úpravy zákonné pak budou představeny základní předpisy a jejich ustanovení související s daným tématem.

V následném přiblížení se jádru problematiky bakalářská práce bude pokračovat v nalezení a předložení seznamu právních a dalších předpisů upravujících vojenskou činnost, přičemž vybere především předpisy či ustanovení, jež se zabývají ochranou životního prostředí. Tento seznam bude opět zahrnovat mezinárodní předpisy, vnitrostátní legislativní předpisy i interní předpisy Armády České republiky.

Stěžejní částí práce bude shrnutí **právní úpravy vojenských újezdů**, jejich postavení v České republice a vztah k ochraně životního prostředí. Zde má práce za cíl uvést základní přehled právní úpravy ochrany životního prostředí i s aspekty vojenské činnosti a představení vojenských újezdů a projev ochrany životního prostředí v nich.

Výrazným aspektem, kterému se chce práce také věnovat je demonstrace příkladů, jakým způsobem je právně upravena vojenská činnost na území vojenských újezdů a dokázat tak, že armádní činnost nepředstavuje pouhé negativní následky pro ráz přírody a krajiny.

V rámci jednotlivého přestavení vojenských újezdů má bakalářská práce za cíl také prozkoumat jejich historii i současný stav, stejně jako přiblížit újezd z geografického hlediska i z pohledu památkové péče na jeho území, a to vše pro bližší pochopení toho, k čemu újezd nyní slouží či jaký je stav jeho životního prostředí. Práce také považuje za účelné rozdělit problematiku na ochranu přírody, vod, půdy a lesa a prozkoumat sjednocující prvky těchto tří částí ochrany a k jednotlivým újezdům naleznout detailnější informace či odlišnosti.

3 Metodika

Pro naplnění cílů práce bude provedeno důkladné hledání právních předpisů národního práva, které upravují ochranu životního prostředí a činnost Armády České republiky s pomocí systému ASPI. Dále bude proveden výběr použitelných právních i jiných předpisů mezinárodní a evropské úpravy především z portálu EUR-Lex a NATO. Obdobně bude vybrána úprava ochrany životního prostředí interními armádními předpisy z přístupných dokumentů ministerstva obrany a dalších relevantních subjektů, především samotných vojenských újezdů, resp. úřadů.

S důrazem na využití odborné literatury, studií, pramenů, statistických dat a doplňujících předpisů a dokumentů ministerstev a vojenských újezdů budou představeny vojenské újezdy, ochrana životního prostředí na těchto územích a demonstrace následků vojenské činnosti na jejich biodiverzitu.

4 Právní úprava ochrany životního prostředí

4.1 Mezinárodní úprava

Podle čl. 2 sdělení č. 80/2005 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí o sjednání **Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu** je cílem této úmluvy dosáhnout stabilizace koncentrací skleníkových plynů v atmosféře na úrovni, která by umožnila předejít nebezpečným důsledkům vzájemného působení lidstva a klimatického systému.

Čl. 1 sdělení č. 124/2004 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí o **Úmluvě o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí** stanovuje cíl přispět k ochraně práva každého příslušníka současné generace i generací budoucích na život v prostředí příznivém pro jeho zdraví a životní pohodu každá smluvní strana zaručí právo na přístup k informacím o životním prostředí, podíl veřejnosti na rozhodování o otázkách životního prostředí a přístup k právní ochraně v záležitostech životního prostředí v souladu s ustanoveními této úmluvy.

4.2 Evropská úprava

Ochrana životního prostředí je zakotvena v čl. 191 **Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie** č. 2012/C 326/01, v platném znění (dále jako „SFEU“), který stanoví mj. cíl zachování, ochrany a zlepšování kvality životního prostředí. V oblasti životního prostředí je politika Evropské unie zaměřena na vysokou úroveň ochrany, přičemž přihlíží k rozdílnému stavu v jednotlivých regionech Unie, je založena na zásadách obezřetnosti a prevence, odvracení ohrožení životního prostředí především u zdroje a na zásadě "znečišťovatel platí".

Podstatnými dokumenty v ochraně životního prostředí jsou především akční programy, které od roku 1973 vytváří rámec pro činnost Evropské unie v dané oblasti, jak stanoví rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU, o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020 „Spokojený život v mezích naší planety“ (dále jako „**7. akční program**“), jehož prioritní cíle jsou dle čl. 2:

- chránit, zachovávat a rozvíjet přírodní bohatství Unie;
- změnit Unii v zelené a konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství účinně využívající zdroje;

- chránit občany Unie před environmentálními tlaky a riziky ovlivňujícími jejich zdraví a dobré životní podmínky;
- maximalizovat přínos právních předpisů Unie v oblasti životního prostředí na základě jejich lepšího provádění;
- zlepšit znalostní a faktickou základnu pro politiku Unie v oblasti životního prostředí;
- zlepšit začlenění problematiky životního prostředí a soudržnost politik;
- posílit udržitelnost měst Unie;
- zvýšit efektivnost Unie při řešení mezinárodních problémů v oblasti životního prostředí a klimatu.

Podle čl. 2 odst. 2 7. akčního programu je založen na zásadě obezřetnosti, zásadě odvrácení ohrožení životního prostředí u zdroje a na zásadě „znečišťovatel platí“, obdobně jak uvádí i SFEU.

Evropská komise dne 14. 10. 2020 předložila návrh „rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030“, tedy 8. akční program.⁵

Dalším dokumentem je tzv. **Zelená dohoda pro Evropu**, což je sdělení Komise ze dne 11. 12. 2019, jež představuje strategii EU s cílem chránit, zachovávat a posilovat přírodní kapitál EU. Jedná se o soubor návrhů v oblasti klimatu, energetiky a dopravy směřující především ke snižování čistých emisí skleníkových plynů, zastavení odlesňování či zajištění zdravého půdního fondu. Předmětem v rámci ochrany přírody je zajistit čisté ovzduší, nezávadnou vodu, zdravou půdu a biologickou rozmanitost.⁶

4.3 Česká právní úprava

4.3.1 Předpisy nejvyšší právní síly

Právní řád České republiky je uspořádán hierarchicky a předpisy nejvyšší právní síly jsou zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění (dále jako „Ústava ČR“) a zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění (dále jako „LZPS“).

V čl. 7 **Ústavy ČR** je stanoveno, že: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství*“. První část věty vyjadřuje omezení, druhá část aktivní činnost.

⁵ Rada EU. 2021

⁶ European Commission, ©2021.

Nositelem této povinnosti je stát, jež je oprávněn tuto povinnost přenést na jiný subjekt. Zajímavostí této normy je, že v původním návrhu textu Ústavy ČR nebyla uvedena, ale byla přidána až následovně, přičemž jejím autorem se předpokládá Václav Havel, který se již problematikou životního prostředí zabýval již v Chartě 77 či v petičním dokumentu Několik vět.

K tomuto článku byly uvedeny i další pozměňovací návrhy vedoucí k jejímu rozšíření, jež však přijaty nebyly, a proto je ustanovení považováno za zbylý kompromis.

Právo na příznivé životní prostředí je detailněji zakotveno až v čl. 35 **LZPS**. Mimo právo každého na příznivé životní prostředí je zde uvedeno i právo každého na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Třetí odstavec uvedeného článku uvádí, že při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem. Pojem životní prostředí je zde chápáno jako jakékoli prostředí, tedy i prostředí města, pojmy užší pak mají být přírodní zdroje a přírodní bohatství. Primárním subjektem ochrany jsou ale hodnoty, jež zpravidla nejsou lidským výtvozem, a jež jako celek nejsou předmětem právních vztahů, ač jejich prvky takovým předmětem být mohou.

Co se týče vynutitelnosti těchto norem, tak v úvahu přichází jak krajní možnost, že se normy může domáhat každý, tak opačné krajní řešení, tedy nikdo, přičemž ani jedna z variant se nejeví jako optimální.

Většina rozhodnutí v oblasti ochrany životního prostředí vzniká ve správním soudnictví, jež se opírá o normy národního práva, popřípadě o normy mezinárodního či evropského práva a samo nerozvíjí stávající či nevytváří standardy nové.⁷

4.3.2 Zákonné předpisy

Uložené povinnosti i práva musí být konkretizována v jednotlivých zákonech, jak vyplývá z čl. 41 odst. 1 LZPS, že práv je možno se domáhat v mezích stanovených zákonem, která tato ustanovení provádějí.

⁷ RYCHETSKÝ a kol. 2015

V českém právním řádu je tedy ochrana životního prostředí postavena na dvou pilířích, a to na zapojení orgánů státní správy, jež jsou oprávněny rozhodovat o otázkách životního prostředí, resp. povolení či zakázání jednotlivých činností a na straně druhé plné informovanosti veřejnosti o krocích a dopadech na životní prostředí.⁸

Primárním předpisem ochrany životního prostředí je tedy **zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí**, v platném znění (dále jako „zákon o ŽP“), jehož účelem je dle § 1 vymezit základní pojmy a zásady ochrany životního prostředí a povinnosti fyzických a právnických osob při ochraně a zlepšování stavu životního prostředí. Podle § 2 zákona o ŽP je životním prostředím vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Dle § 9 ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.

Další **zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**, v platném znění (dále jako „ZOPK“) má dle § 1 za účasti příslušných krajů, obcí, vlastníků a správců pozemků přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji. Podle § 2 se ochranou přírody a krajiny rozumí dále vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.

Účinnou ochranou životního prostředí se zabývá **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, v platném znění v hlavě VIII o trestných činech proti životnému prostředí. Konkrétně se jedná o trestné činy v § 293 až § 307, pro tuto práci relevantní k jmenování jsou např.

- § 293 Poškození a ohrožení životního prostředí,
- § 294 Poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti,
- § 294a Poškození vodního zdroje,
- § 295 Poškození lesa,
- § 297 Neoprávněné vypuštění znečišťujících látek,

⁸ RYCHETSKÝ a kol. 2015

- § 298 Neoprávněné nakládání s odpady,
- § 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami,
- § 300 neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti,
- § 301 Poškození chráněných částí přírody nebo
- § 304 Pytláctví.

Trestní právo přineslo několik zlomových úprav v rámci na ekologickou kriminalitu, a to zavedení této zvláštní hlavy obsahující trestné činy proti životnímu prostředí, uvedení nových skutkových podstat trestných činů, a především zavedení odpovědnosti nejen fyzických, ale i právnických osob.⁹

Mezi zákony, které se zabývají informacemi o životním prostředí, patří **zákon č. 12/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí**, v platném znění. Ten podle § 1 odst. 1 zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje zabezpečení práva na přístup k informacím o životním prostředí a na včasné a úplné informace o životním prostředí, na vytvoření podmínek pro výkon tohoto práva a podporu aktivního zpřístupňování informací o životním prostředí ze strany povinných subjektů.

Obdobně **zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí** a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), v platném znění, upravuje dle § 1 odst. 1 postup fyzických osob, právnických osob, správních orgánů a územních samosprávných celků (obcí a krajů) při tomto posuzování.

V neposlední řadě **zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)**, v platném znění, upravuje dle § 1 odst. 1 ve věcech územního plánování zejména cíle a úkoly územního plánování, soustavu orgánů územního plánování, nástroje územního plánování, vyhodnocování vlivů na udržitelný rozvoj území, rozhodování v území, možnosti sloučení postupů podle tohoto zákona s postupy posuzování vlivů záměrů na životní prostředí, podmínky pro výstavbu, rozvoj území a pro přípravu veřejné infrastruktury, evidenci územně plánovací činnosti a kvalifikační požadavky pro územně plánovací činnost.

⁹ DAMOHORSKÝ, M. 2011.

4.4 Shrnutí

Ochranou životního prostředí se zabývají předpisy mezinárodní, evropské i národní, a to v různé právní síle. Z mezinárodního hlediska se jedná o úmluvy OSN o klimatu a úmluvu o přístupu k informacím o životním prostředí. Z evropské právní úpravy lze vyzdvihnout zakotvení ochrany životního prostředí v rámci SFEU a tvorbu tzv. akčních programů i dohod upravující strategie související s přírodním kapitálem Evropské unie. Na národní úrovni je ochrana životního prostředí upravena v předpisech nejvyšší právní síly, v zákonných i podzákonných právních předpisech i v předpisech ostatních., vč. trestněprávní odpovědnosti za její porušení.

5 Ochrana životního prostředí v právní úpravě vojenské činnosti

5.1 Mezinárodní úprava

Nejdůležitějším subjektem na mezinárodní úrovni v oblasti vojenské činnosti je Severoatlantická aliance, NATO¹⁰, jež vznikla jako mezinárodní vojenský pakt v roce 1949. Česká republika se stala jeho členem jako první země bývalého východního bloku v roce 1999.¹¹

Cílem **NATO** je urychlit ochranu životního prostředí v dynamicky se měnícím klimatu na Zemi, jež může vést ke globálním katastrofám. NATO se při této činnosti zaměřuje i na environmentální rizika při vojenských aktivitách a hledá způsoby, jak zlepšit energetický stav v armádní činnosti prostřednictvím inovativních moderních technologií. Stejně tak je cílem NATO snižovat ekologické stopy ozbrojených sil.¹²

NATO vypracovalo šest normalizačních dohod mezi členskými státy o ochraně životního prostředí, jež jsou zohledněny na národní úrovni (**STANAG**¹³):

- STANAG 2582, Osvědčené postupy a normy ochrany životního prostředí pro vojenské tábory v operacích NATO (AJEPP-2).
- STANAG 2583, Systém environmentálního managementu v operacích NATO (AJEPP-3).
- STANAG 7141, Společná doktrína NATO pro ochranu životního prostředí během vojenských aktivit vedených NATO (AJEPP-4).
- STANAG 2510, Společné požadavky NATO na nakládání s odpady během vojenských aktivit vedených NATO (AJEPP-5).
- STANAG 6500, Environmentální soubor tábora NATO během operací vedených NATO (AJEPP-6).
- STANAG 2594, Nejlepší postupy ochrany životního prostředí pro udržitelnost vojenských výcvikových oblastí (AJEPP-7).¹⁴

¹⁰ North Atlantic Treaty Organization

¹¹ NATO, ©2022

¹² NATO, ©2021

¹³ Environmental Protection Standardization Agreements

¹⁴ NATO, ©2020

5.2 Česká právní úprava

Právní úprava vojenské činnosti je poměrně široká a jejím gestorem je především Ministerstvo obrany. Důležitějším zákonem je **zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky**, v platném znění (dále jako „zákon o bezpečnosti České republiky“). Ten v čl. 2 odst. 1 uvádí, že i v případě, je-li ve značném rozsahu ohroženo životní prostředí může se vyhlásit podle intenzity, územního rozsahu a charakteru situace nouzový stav.

Podle § 14 odst. 1 písm. c) **zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky**, v platném znění (dále jako „zákon o ozbrojených silách“), lze armádu použít k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí nebo k likvidaci následků pohromy. Dle § 18 tohoto zákona lze použít v závažných situacích ohrožujících životní prostředí.

Předpisem, jenž upravuje služební poměr vojáků z povolání je **zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání**, v platném znění (dále jako „zákon o vojácích z povolání“).

Ten se k problematice vztahu vojáků a životního prostředí vyjadřuje pouze okrajově v § 102 písm. b) ve smyslu, že počínal-li si voják při plnění služebního úkolu způsobem přiměřeným okolnostem a povaze v době plnění služebního úkolu, neodpovídá za škodu, kterou způsobil při záchranných pracích nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí anebo při likvidaci následků pohromy.

Řádný výkon služby lze chápat jako výkon vědomé rozhodovací činnosti na základě dostatečných informací, konané v dobré víře ve prospěch vojenské služby bez preferování soukromých zájmů, vykonávané odborně, po všech stránkách profesionálně. Odbornost neznamená dokonalou věcnou znalost všech řízených procesů i postupů využívaných při řízení procesů a získávání informací o nich, nýbrž znalost řízení vojenského útvaru nebo zařízení, schopnost včas rozpoznat nutnost speciální pomoci a schopnost této pomoci využít, tedy vyhodnotit získané informace a využít jich pro rozhodování. Akceptovatelným rizikem řádného výkonu služby je tedy právem omluvitelné jednání, jehož důsledkem může při výkonu služby nastat škodná událost.¹⁵

¹⁵ SKORUŠA a kol. 2018

5.3 Interní předpisy

Interním předpisem, jenž upravuje ochranu životního prostředí v rámci vojenské činnosti, je **Základní řád ozbrojených sil České republiky**. Povinnost chránit životní prostředí má jmenovitě voják dle hlavy 1. čl. 6 odst. 35 písm. h), velitel dle čl. 9 odst. 57, velitel posádky v hlavě 4. čl. 1 odst. 274, posádková služba v čl. odst. 276, velitel útvaru v hlavě 6. odst. 564 písm. g). Pro ochranu životního prostředí je nutné i udržovat materiál dle hlavy 6. čl. 1 odst. 540, správně ukládat a garážovat vojenskou techniku dle čl. 2 odst. 543.

V rámci celého čl. 6. hlavy 6. Ochrana životního prostředí jsou povinni zajistit velitelé, přičemž k takové ochraně mohou zřídit komisi jako poradní orgán. Plnění úkolů v rámci ochrany je součástí plnění úkolů útvaru a jeho hodnocení. V rámci jejich plánování je zároveň povinnost posuzovat vliv na všechny složky životního prostředí a stanovit účinná opatření k zamezení nežádoucích dopadů. Povinností je také hlásit a odstraňovat zjištěné nedostatky a poskytovat součinnost kontrolním orgánům. Příslušné orgány státní správy mohou rozhodnout o dočasném zastavení nebo omezení činnosti, která způsobuje nebo může způsobit poškození životního prostředí.

Bezpečnostní strategie České republiky z roku 2015 představuje základní hodnoty, zájmy, přístupy, ambice a nástroje ČR při zajišťování své bezpečnosti. Bezpečnostní zájmy definují životní a strategické a další významné zájmy. Ochrana životního prostředí patří mezi další významné cíle dle bodu 15 této strategie.

Dalším dokumentem je **Doktrína Armády České republiky** z roku 2004. Ta v bodu 209 stanoví, že pozemky a stavby umístěné ve vojenských újezdech jsou objekty důležité pro obranu státu.

V rámci **Strategie vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu České republiky** do roku 2030 z roku 2021 jsou stanoveny povinnosti, jež navazují na českou právní úpravu, kde jsou často stanoveny výjimky či zvláštní ustanovení pro vojenskou činnost. Ministerstvo obrany má dle této Strategie zavést systém stanovení komplexních nákladů na životní cyklus vojenského materiálu, zejména u strategických a významných veřejných zakázek dle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, v platném znění, včetně dopadů na životní prostředí a potřebu velikosti obranné infrastruktury.

5.4 Shrnutí

Z mezinárodního pohledu se ochranou životního prostředí na úrovni vojenských předpisů důkladně zabývá NATO, k čemuž uzavírá se svými členskými státy dohody, jež jsou následně zohledňovány na národních úrovních. Jednotlivé zákony v českém právním systému, jež upravují vojenskou činnost, především zákon o bezpečnosti České republiky, o ozbrojených silách nebo o vojácích z povolání, upravují onu ochranu obecně, detailněji je pak rozpracována danými povinnostmi v rámci interních předpisů ozbrojených sil jako Bezpečnostní strategie České republiky nebo Základní řád ozbrojených sil České republiky.

6 Právní úprava vojenských újezdů

6.1 Obecná právní úprava

6.1.1 ZOČR

Právní úprava vojenských újezdů je vymezena v ZOČR. Podle § 30 ZOČR je **vojenský újezd** vymezená část území státu určená k zajišťování obrany státu a k výcviku ozbrojených sil, újezd je zároveň územní správní jednotkou. Ustanovení zdůrazňuje, že způsob evidování nemovitostí na území újezdu a označování hranic újezdu stanoví zvláštní právní předpis. Využívání území k vojenskému výcviku, zajištění obrany a ubytování cvičících vojsk je specifikováno v resortních dokumentech, vypracovaných složkami Generálního štábu AČR.¹⁶

Podle § 31 ZOČR státní správu ve vojenském újezdu vykonává **újezdní úřad**, což je úřad správní, jež je podřízen Ministerstvu obrany a zároveň vojenským orgánem, který plní úkoly při zajišťování obrany státu. V čele újezdního úřadu je přednosta, kterým musí být pouze voják z povolání, o jehož zařazení rozhoduje ministr obrany.

Újezdní úřad je současně služebním úřadem podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, v platném znění.

Ustanovení § 33 ZOČR vymezuje **působnost** újezdního úřadu, jež za účelem zajišťování obrany státu, výcviku ozbrojených sil a vojenského a hospodářského využití území újezdu:

- a) pořizuje územní plán újezdu,
- b) koordinuje využívání území újezdu k vojenské a hospodářské činnosti mezi cvičícími jednotkami ozbrojených sil a osobami provozujícími hospodářskou činnost,
- c) zabezpečuje podmínky pro výcvik ozbrojených sil v polních podmínkách,
- d) povoluje vstup na území újezdu,
- e) stanovuje režimová a bezpečnostní opatření na území újezdu, kontroluje a vyžaduje jejich dodržování,
- f) projednává přestupek na úseku obrany spočívající v úmyslném narušení režimu ochrany a vstupu do vojenského objektu, který je vymezený zvláštním předpisem,

¹⁶ ÚP Boletice, str. 13.

- g) pečuje o trvalé označení územních hranic újezdu, odpovídá za vyznačení hranic újezdu v terénu a za vyznačení bezpečnostních a ochranných pásem na území újezdu,
- h) zabezpečuje správu účelových komunikací,
- i) stanovuje místní a přechodnou úpravu provozu na účelových komunikacích z moci úřední,
- j) stanovuje opatření k zabezpečení čistoty a veřejného pořádku, k požární ochraně, k ochraně přírody a krajiny, k zásobování vodou, k čištění odpadních vod a k jejímu odvádění a
- k) zabezpečuje součinnost a koordinaci s ostatními orgány státní správy, s orgány krajů a obcí.

Vstup na území je bez povolení zakázán, přičemž takové povolení vydává újezdní úřad za podmínky seznámení se s povinnostmi na předmětném území a samozřejmě toto povolení je oprávněn kdykoli odejmout. Podle důvodové zprávy k § 34 až 39 ZOČR časově omezený vstup na území vojenského újezdu lze povolit např. za účelem sběru lesních plodin apod. Povolení ke vstupu na území vojenského újezdu lze odejmout při porušení režimových opatření.

Ke kontrole osob a vozidel na území újezdů jsou oprávněny orgány Vojenské policie a Policie ČR, osoby pověřené přednostou, které se prokážou pověřením ke kontrole a úřední osoby lesní a rybářské stráže.

Vzhledem k hlavnímu účelu újezdů nejsou v územních plánech oblasti sloužící pro rekreaci. V některých újezdech však existují turistické a cyklistické trasy.¹⁷

Další § 36 až 38 ZOČR stanoví **podmínky pobytu** a vstupu na území újezdu tak, že na území se nelze přihlásit k trvalému pobytu.

Podle důvodové zprávy k § 31 až 33 ZOČR osobám, kterým nebude uděleno povolení k pobytu nebo jim bude naopak odejmuto, poskytne Ministerstvo obrany nutnou součinnost se stěhováním do jiného místa či opatřením nového zaměstnání, nahradí související náklady či majetkovou újmu, která např. ztrátou zaměstnání. Zákon tedy v § 39 umožňuje, aby menšímu počtu osob byl na území vojenského újezdu povolen pobyt, pokud tomu nebrání veřejný zájem – vojenské využívání vojenského újezdu a bezpečnost osob. V současné době žije na území vojenských újezdů 2 303 stálých obyvatel.

¹⁷ Cyklistické a turistické trasy nejsou dle územního plánu ve vojenském újezdu Hradiště.

Z toho na území vojenského újezdu Boletice žije 280 obyvatel, na území vojenského újezdu Brdy žije 49 obyvatel, na území vojenského újezdu Hradiště 625 obyvatel, na území vojenského újezdu Březina 10 obyvatel a na území vojenského újezdu Libavá 1 339 obyvatel. Proto zákon zavazuje stát, prostřednictvím újezdního úřadu a na náklady státu, zabezpečit těmto osobám práva v hospodářské, sociální a kulturní oblasti, zabezpečit ochranu a tvorbu životního prostředí a uspokojovat jejich další potřeby spojené s pobytem na území vojenského újezdu.

Podle důvodové zprávy k § 34 až 39 ZOČR vzhledem k charakteru vojenského újezdu není právní nárok na **vstup nebo na pobývání v něm**. Proto se na povolování vstupu nebo pobytu v něm nevztahuje správní řád. K zachování právní jistoty osob, kterým byl povolen pobyt na území vojenského újezdu, zákon stanovuje, že na řízení o odejmutí povolení k pobytu na území vojenského újezdu se vztahuje správní řád.

Podle důvodové zprávy k § 34 až 39 ZOČR újezdní úřad plní **podle zvláštních právních předpisů** zejména:

- vykonává funkci orgánu ochrany půdního fondu,
- podílí se na delimitaci a kategorizaci půdního fondu a vydává stanoviska k převodu půdy,
- vykonává dohled nad obecným užíváním vody a ochranou vodních zdrojů a toků,
- vede matriku,
- plní funkci ohlašovny pobytu.

Z výše uvedeného vyplývá, že ZOČR o ochraně životního prostředí explicitně nehovoří, ale v § 33 odst. 1 písm. j) stanoví, že újezdní úřad stanovuje opatření k ochraně přírody a krajiny.

6.1.2 Další zákony a předpisy

Správa vojenských újezdů a **subjekty** jež vykonávají jakoukoli činnost související s vojenským újezdem jsou roztrženy do spousty zvláštních předpisů. Hlavním orgánem je výše představený újezdní úřad, avšak dle přílohy k důvodové zprávě zákona o hranicích vojenských újezdů s nemovitostmi potřebnými k provádění výcviku vojenských sil hospodaří jako organizační složka státu ministerstvo obrany podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění. Výdaje na činnost újezdního úřadu se hradí z rozpočtu ministerstva obrany ČR.

Nemovitosti sloužící k armádní činnosti jsou spravovány příslušnou vojenskou ubytovací a stavební správou. Mezi další subjekty spravující vojenské újezdy patří i Středisko obsluhy výcvikového zařízení, jehož součástí je i vojenská hasičská jednotka Správa vojenského bytového fondu, p.o., která zajišťuje správu bytů ve vlastnictví státu a objekty pro ubytování cvičících vojsk. Posádková ošetrovna mj. zdravotnicky zabezpečuje výcvik jednotek. Vojenská policie má na starosti policejní zabezpečení, kontrolní činnost a pořádek na území vojenského újezdu.¹⁸

Další subjekty související s ochranou přírody a krajiny, správy lesů, půdy a vod jsou přestaveny v konkrétních relevantních kapitolách.

Ustanovení § 29 **zákona o ozbrojených silách** stanoví, že výcvik vojáků se uskutečňuje ve vojenských objektech, vojenských újezdech, vojenských útvech, vojenských zařízeních a ve vojenských školách. Mimo tyto prostory se může výcvik konat pouze ve výjimečných případech.

Dle § 11 **zákona č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky**, v platném znění vojenská cvičení ozbrojených sil státu, jež vysílá svoje ozbrojené síly na území České republiky, lze konat pouze ve vojenských újezdech, vojenských útvech, vojenských zařízeních, na vojenských letištích a ve vymezeném vzdušném prostoru.

Podle odstavce 2 tohoto ustanovení ozbrojené síly vysílajícího státu mohou po dohodě s vojenským orgánem České republiky, jimiž jsou pověřené služební orgány ozbrojených sil, které mají pravomoc zabezpečovat pobyt ozbrojených sil, zajišťovat ochranu prostorů uvedených v odstavci 1. Vojenská policie ozbrojených sil vysílajícího státu po dohodě s vojenským orgánem České republiky může samostatně udržovat pořádek a bezpečnost v prostorech uvedených v odstavci 1 podle právních předpisů vysílajícího státu. Mimo uvedené prostory může Vojenská policie ozbrojených sil vysílajícího státu vykonávat svoji činnost jen ve spolupráci s příslušnými orgány České republiky.

Dle **Koncepce výstavby Armády České republiky 2030** vydávané vždy na určité období jsou stanoveny konkrétní úkoly a plány ve vojenských újezdech do budoucna.

Jednotlivá opatření pro každý vojenský újezd stanovují **samostatné nařízení**, jež vydává každý vojenský újezd. Informace o jednotlivých újezdech uvádí i konkrétní územní plány. Tyto předpisy mohou konkrétně stanovit i povinnosti na ochranu životního prostředí.

¹⁸ Ministerstvo vnitra, ©2010.

6.2 Vojské újezdy v České republice

Na území České republiky vznikalo od 50. let 20. století množství vojenských újezdů, přičemž v současnosti již existují pouze čtyři.

Podle § 30 odst. 2 ZOČR se újezd a újezdní úřady se zřizují, mění a ruší zvláštním zákonem. Tento zvláštní zákon je zákon o hranicích vojenských újezdů stanovuje existenci čtyř vojenských újezdů:

- Boletice,
- Březina,
- Hradiště,
- Libavá.

Obr. 1: Vojenské újezdy ode dne 1. 1. 2016 (Ministerstvo obrany ČR, 2018)

Důvodem vydání zákona o hranicích vojenských újezdů byla mj. dle přílohy k jeho důvodové zprávě snaha o optimalizaci vojenských újezdů z vojenského, ale i ekonomického hlediska.¹⁹

¹⁹ Dle přílohy k důvodové zprávě zákona o hranicích vojenských újezdů byly v letech 2008 až 2011 průměrné roční výdaje vojenského újezdu Boletice ve výši 91 mil. Kč, Březina 13 mil. Kč, Hradiště 112,6 mil. Kč a Libavá ve výši 142,6 mil. Kč.

Hranice vojenských újezdů jsou v souladu s vyhláškou ministerstva obrany č. 141/2016 Sb., o vyznačování hranic vojenských újezdů a vyznačování bezpečnostních a ochranných pásem na území vojenských újezdů (o vyznačování hranic a pásem na území vojenských újezdů), umístěna hraniční tabule.

Ve vojenských újezdech jsou pro výcvik ozbrojených sil zřízeny **vojenské výcvikové prostory a výcviková zařízení**. Ty se skládají ze střelnic, cvičišť, cest pro pásová a kolová vozidla, ubytovacích objektů pro vojsko, sítě pozemních komunikací a ostatních vojenských účelových zařízení včetně vodních ploch a pozemků určených k výcviku.²⁰

Každý z vojenských újezdů slouží svému zvláštnímu účelu či jinému druhu vojsk či výcviku, avšak všechny újezdy spojuje obdobný právní režim a podmínky správy související především se stavem životního prostředí.

V aktuální **Koncepci výstavby Armády České republiky 2030** z roku 2019 patří mezi hlavní rozvojové projekty nemovitých infrastruktur jednotlivých sil Armády ČR rozvoj Vojenského újezdu Březina (resp. Velitelství výcviku – Vojenská akademie Vyškov), Hradiště, Boletice a Libavá s akcentem na modernizaci a přezbrojení, rozvoj výcvikových cvičišť a hal. Do roku 2025 mají být navýšeny ubytovací kapacity pro přípravu vojsk. Ve Vojenském újezdu Březina má být zabezpečeno datové pokrytí a dobudováno centrum simulačních a trenažérových technologií. V újezdu Hradiště má být vybudováno výcvikové centrum Radošov.

²⁰ Ministerstvo vnitra, ©2010.

6.3 Boletice

6.3.1 Historie a současnost

Vojenský újezd Boletice byl založen a vznikl původně jako vojenský výcvikový prostor Boletice dne 19. 5. 1947, jako nástupce vojenského tábora Boletice. Hranice byly vytyčeny dne 15. 1. 1948. Jako vojenský újezd byl následně ustanoven dnem 1. 12. 1950 na základě zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech.

V letech 1947 až 1950 se struktura osídlení podobala sousednímu území Rakouska, tj. osamocené selské statky. Půda byla využívána hlavně pro zemědělskou činnost, lesy jako zdroj suroviny a dřevo pro výrobu dřevěného uhlí pro některé hutě a velká část pozemků sloužila jako louky pro extenzivní chov dobytka.²¹

Současné hranice jsou vytyčeny na základě ZOČR ve znění zákona o hranicích vojenských újezdů. Dnem 1. 1. 2016 je území újezdu bez trvale žijících obyvatel. Přednostou újezdního úřadu je pplk. Ing. Marián VARGA.²²

Ve vojenském újezdu se nachází vojenský výcvikový prostor Boletice.

Vojenský újezd Boletice je vševojskovým újezdem, který umožňuje provádět výcvik jednotek pozemních sil ve střelecké a taktické přípravě, výcvik v řízení vozidel a výcvik jednotek mírových sil. Jako jediný na území České republiky umožňuje provádět výcvik v překonávání vodní překážky.²³

6.3.2 Zeměpisné členění

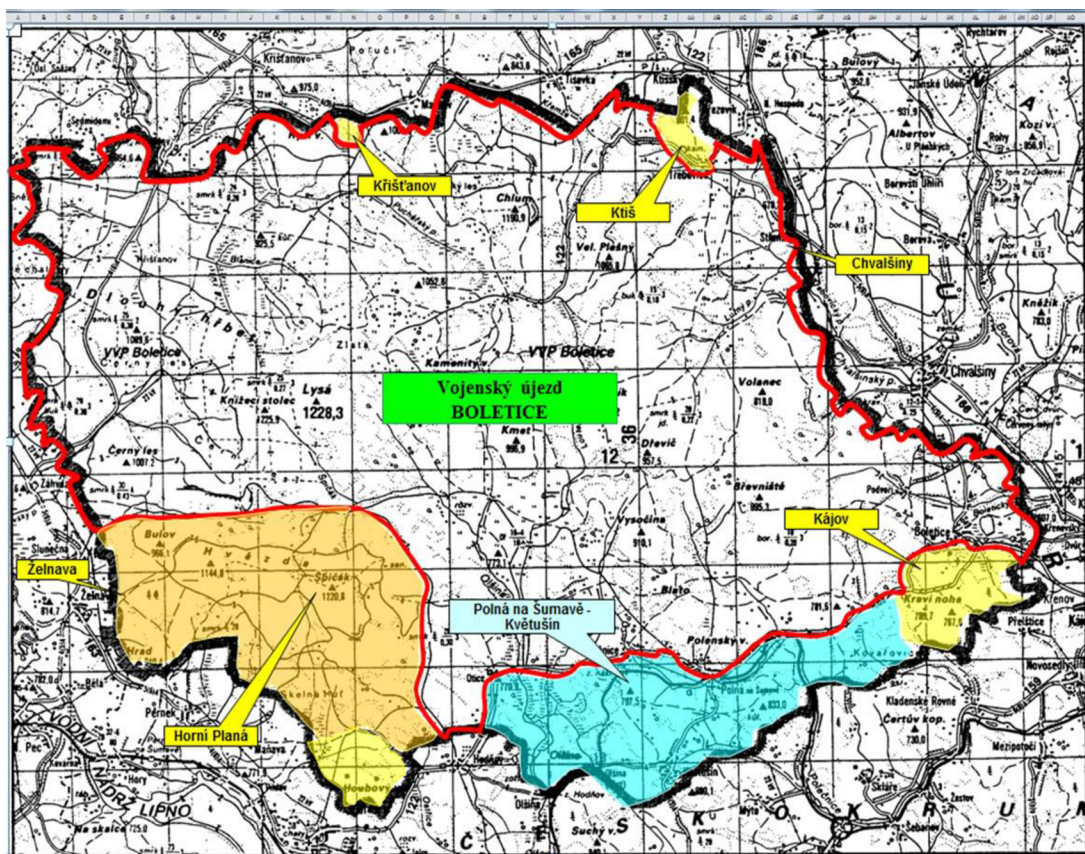
Vojenský újezd Boletice leží na území Jihočeského kraje a rozkládá se na 16 559 ha. Jako celek je součástí okresu Český Krumlov a tvoří přibližně 10,6 % jeho plochy. Hranice vojenského újezdu je v západní části tvořena hranicí k okresu Prachatice. Hranice na jihu, východě a severu byla za tímto účelem vytyčena v době vzniku vojenského újezdu. Východní okraj je vzdálen jen 5 km od centra regionu, Českého Krumlova.

²¹ Opatření obecné povahy č. MO 267709/2021, územní plán Vojenského újezdu Boletice, str. 52-53 (dále jako „ÚP Boletice“).

²² ÚP Boletice, str. 5.

²³ Vojenský újezd Boletice, ©2006.

Území vojenského újezdu se rozkládá u Želnavské hornatiny a Českokrumlovské vrchoviny, jež pokračuje z Mladoňovské vrchoviny v jižní a jihovýchodní část území. Mezi těmito celky se nachází údolí Chlumanského a Louteckého potoka. Na území se nachází i Prachatická hornatina a Boletická vrchovina. Nejnižší bod leží na východě u Boletického potoka v nadmořské výšce asi 540 m n. m., nejvyšším bodem je vrchol Knížecí stolec ve výšce 1238 m n. m.²⁴

Obr. 2: Vojenský újezd Boletice (Ministerstvo obrany ČR, 2018)

6.3.3 Památková péče

Pro všechny vojenské újezdy ve věci památkové péče platí, že památkovou péčí na území České republiky upravuje zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění (dále jako „zákon o státní památkové péči“). Za kulturní památky podle § 2 odst. 1 tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury nemovité a movité věci, případně jejich soubory. Oprávněné subjekty dle § 34 tohoto zákona vydávají osobám pověřeným plněním úkolů státní památkové péče osvědčení, přičemž pro vstup do objektů a zařízení ozbrojených sil platí zvláštní předpisy. U kulturních památek se nepřipouští činnosti a úpravy, které by mohly narušit kulturně historickou hodnotu.

²⁴ ÚP Boletice, str. 56.

Na území kulturních památek nejsou možné činnosti, vedoucí k jakémukoli porušení památky. Nemovité kulturní památky je nutné zachovat v dobrém stavu a ochraňovat je před ohrožením, poškozením či znehodnocením. V případě zástavby či opravě každého historického objektu je nutné zajistit provedení záchranného archeologického výzkumu relevantním orgánem. Ochrana těchto vybraných hodnot je prioritní pro zachování kvality a identity daného prostředí.

Mezi nemovité kulturní památky na území újezdu Boletice patří dvě mohylová pohřebiště. Památky místního významu je pět kapliček. Na území újezdu se nachází i několik archeologických lokalit, a proto je nutné území považovat za území s archeologickými nálezy dle § 22 zákona o státní památkové péči.²⁵

6.4 Březina

6.4.1 Historie a současnost

Myšlenka vytvořit výcvikové prostory v okresech Vyškov a Prostějov vznikla již v roce 1933. Vojenský výcvikový tábor Dědice byl však založen později, dne 1. 11. 1935, jelikož do té doby nedisponoval stát s právem nakládat s pozemky, a proto byl vojenský výcvikový tábor jen v podobě velitelství, bez faktického výcvikového prostoru. Až zákon č. 63/1935, o vyvlastnění pozemků za účelem obrany státu vytvořil konečný předpoklad k fyzickému vytýčení území. Vojenský výcvikový tábor Dědice byl primárně určen k výcviku dělostřelectva. Pro cvičící jednotky měla vzniknout tři tábořiště k ubytování na dobu výcviku, a to na Kozí Horce severně nad Vyškovem, jihozápadně od Drahan a jihozápadně od Plumlova, s celkovou kapacitou přibližně 6000 vojáků a 600 koní.

Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava a obsazení státu nacistickým Německem byl dne 26. 3. 1939 vojenský prostor zabrán a přejmenován na Truppenübungsplatz Wischau. V kasárnách na Kozí Horce byla založena Německá praporčická škola tankových vojsk. V tomto prostoru bylo vybudováno množství menších pevností, které sloužily jako cvičné cíle či jako pozorovatelný. Po konci druhé světové války bylo rozhodnuto, že vyškovská vojenská střelnice zůstane v rozsahu, v jakém byla před rokem 1939.

Na základě § 8 odstavce 1 a 2 zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech byl zřízen Vojenský újezd Březina a současně byl i zřízen úřad, který byl pověřen výkonem státní správy na území újezdu. Na základě stejného zákona proběhlo i určení hranice vojenského újezdu dne 27. 8. 1953.

²⁵ ÚP Boletice, str. 53-56.

Současné hranice Vojenského újezdu Březina jsou stanovené zákonem o hranicích vojenských újezdů ode dne 1. 1. 2016. Přednostou újezdního úřadu je pplk. Ing. Roman Smolka.

Ve vojenském újezdu se nachází vojenský výcvikový prostor Dědice či Vyškov.

Území Vojenského újezdu Březina je od svého založení spojeno s vojenským školstvím a výcvikem nových vojáků. Vzhledem k častému užívání ostré munice jsou oblasti újezdu jako ohrožené prostory často uzavírány.²⁶

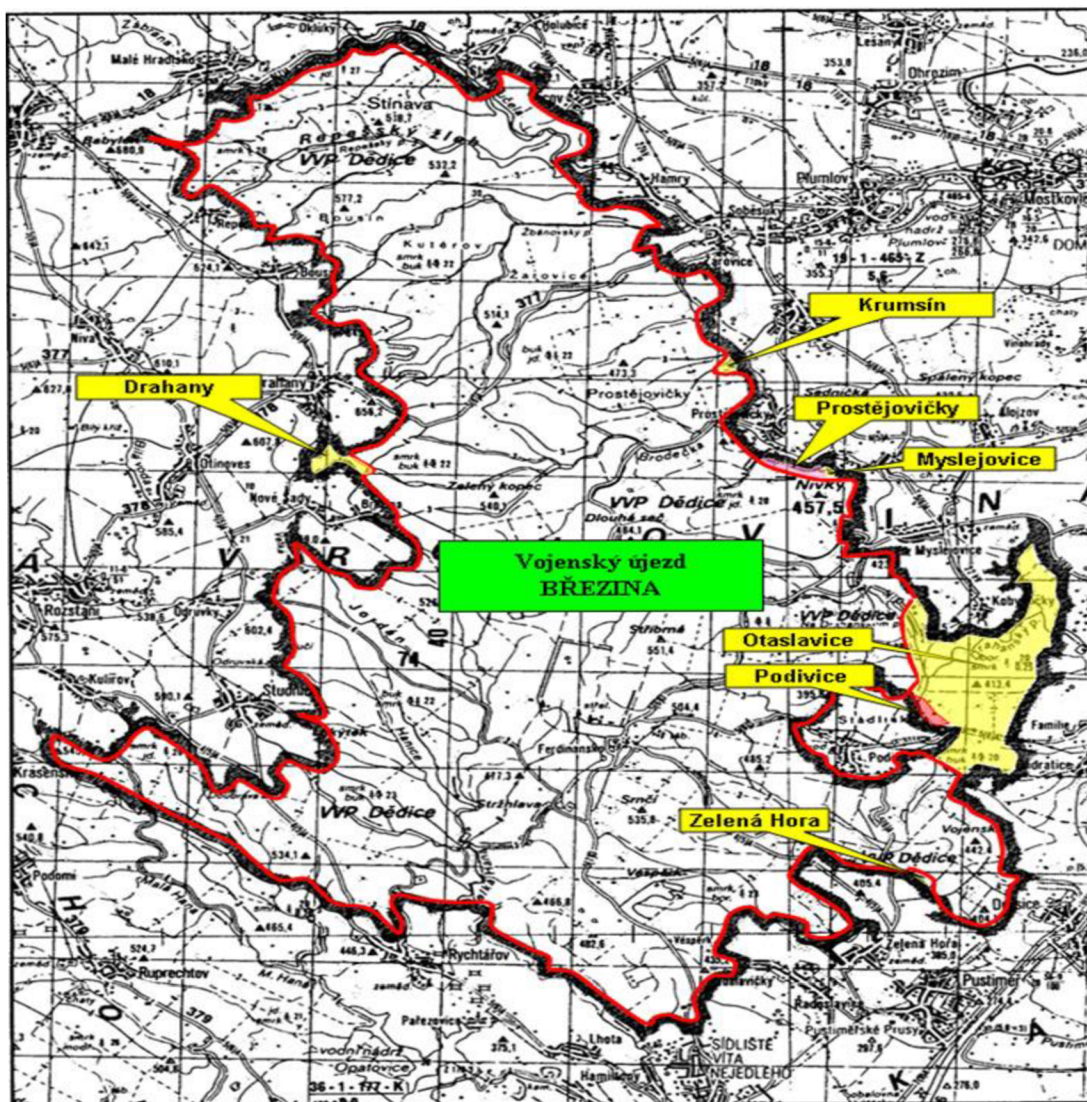
6.4.2 Zeměpisné členění

Území újezdu je tvořeno šesti katastrálními územími a celý újezd se nachází v Jihomoravském kraji. Ode dne 1. 1. 2016 byla zmenšena rozloha o cca 5 % na nynějších 14 962 ha, čímž újezd zůstal nejmenším újezdem v České republice. Zmenšením byly vyjmuty pozemky, jež byly v devadesátých letech dvacátého století v rámci restitucí vráceny rodině Belcredi o rozloze cca 770 ha. Rozloha byla snížena také vyjmutím obydlené hájovny na okraji újezdu. Vyjmuté části újezdu byly katastrálně přičleněny k obcím Krumsín, Prostějovičky, Myslejovice, Otaslavice, Podivice a Drahaný.

Území vojenského újezdu spadá do Drahanské vrchoviny a tvoří jej souvislý lesní masiv mezi Vyškovem na jihu, obcemi Otaslavice a Plumlov na východě, Malým Hradiskem na severu a obcemi Drahaný, Krásensko a Ruprechtov na západě. Plocha újezdu je různá, na severu jsou četné hřebeny a hlubokými žleby, střední a jižní část území je plošší a výškově vyrovnanější. Nejvýše položené místo s výškou 660 m n. m. se nachází mezi obcemi Repechy a Malé Hradisko. Nejnižší položené místo o výšce 290 m n. m., se nachází na přístupové cestě ke zřícenině hradu Melice.²⁷

²⁶ Opatření obecné povahy č. MO 242847/2018-1122, územní plán Vojenského újezdu Březina, str. 47-49 (dále jako „ÚP Březina“).

²⁷ ÚP Březina, str. 53-54.

Obr. 3: Vojenský újezd Březina (Ministerstvo obrany ČR, 2018)

6.4.3 Památková péče

Mezi nemovité kulturní památky patří především zřícenina hradu Horní Melice. Zajímavostí této lokality je, že je porostlá lesem. Na území se nachází další zřícenina a lovecký zámeček. Památek místního významu je několik, především se jedná o památky sakrálního významu jako boží muka a pomníky. Ve vojenském újezdu jsou i území s archeologickými nálezy.²⁸

²⁸ ÚP Březina, str. 49-53.

6.5 Hradiště

6.5.1 Historie a současnost

Území dnešního újezdu, Doupovsko, bylo ryze německým okresem na území tehdejšího Československa, a proto po odsunu Němců po druhé světové válce se území nepodařilo dosídlit, což vedlo v roce 1953 v souladu se zákonem č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech k vytvoření nového vojenského újezdu, který měl sloužit pro potřeby obrany hranice státu na západě a armádního výcviku. Důvodem bylo také zrušení Vojenského újezdu Prameny, jež byl zrušen kvůli těžbě uranu.

Po vstupu sovětských vojsk v roce 1968 byl podepsán protokol o předání části území do bezplatného pronájmu velitelství ozbrojených sil SSSR, aby v období mezi lety 1970 a 1973 byl postaven a uveden do provozu na jižním okraji vojenského újezdu v bývalé obci Hlavákov rozsáhlý podzemní komplex Objekt 605 s kasárnami (známý také jako JASYR) pro účely mobilizace. Podzemní objekt měl vlastní zdroje elektrické energie, filtrace vzduchu a zdroj vody. Na podzim v roce 1990 začala sovětská armáda stahovat své vojenské jednotky a objekt byl v lednu 1991 předán Československé armádě, přičemž demolice ruských kasáren byla ukončena až v roce 2006. Dnes je podzemní velitelské stanoviště ode dne 1. 1. 2016 vyjmutu z území újezdu a je spravováno vojenským historickým klubem.

Současné hranice vojenského újezdu jsou stanovené zákonem o hranicích vojenských újezdů ode dne 1. 1. 2016. Přednostou újezdního úřadu je pplk. Ing. Petr Vašíček.

Ve vojenském újezdu se nachází vojenský výcvikový prostor Hradiště či Doupov.

V současné době je zde vybudována moderní učebně výcviková základna k taktickému a střeleckému výcviku.²⁹

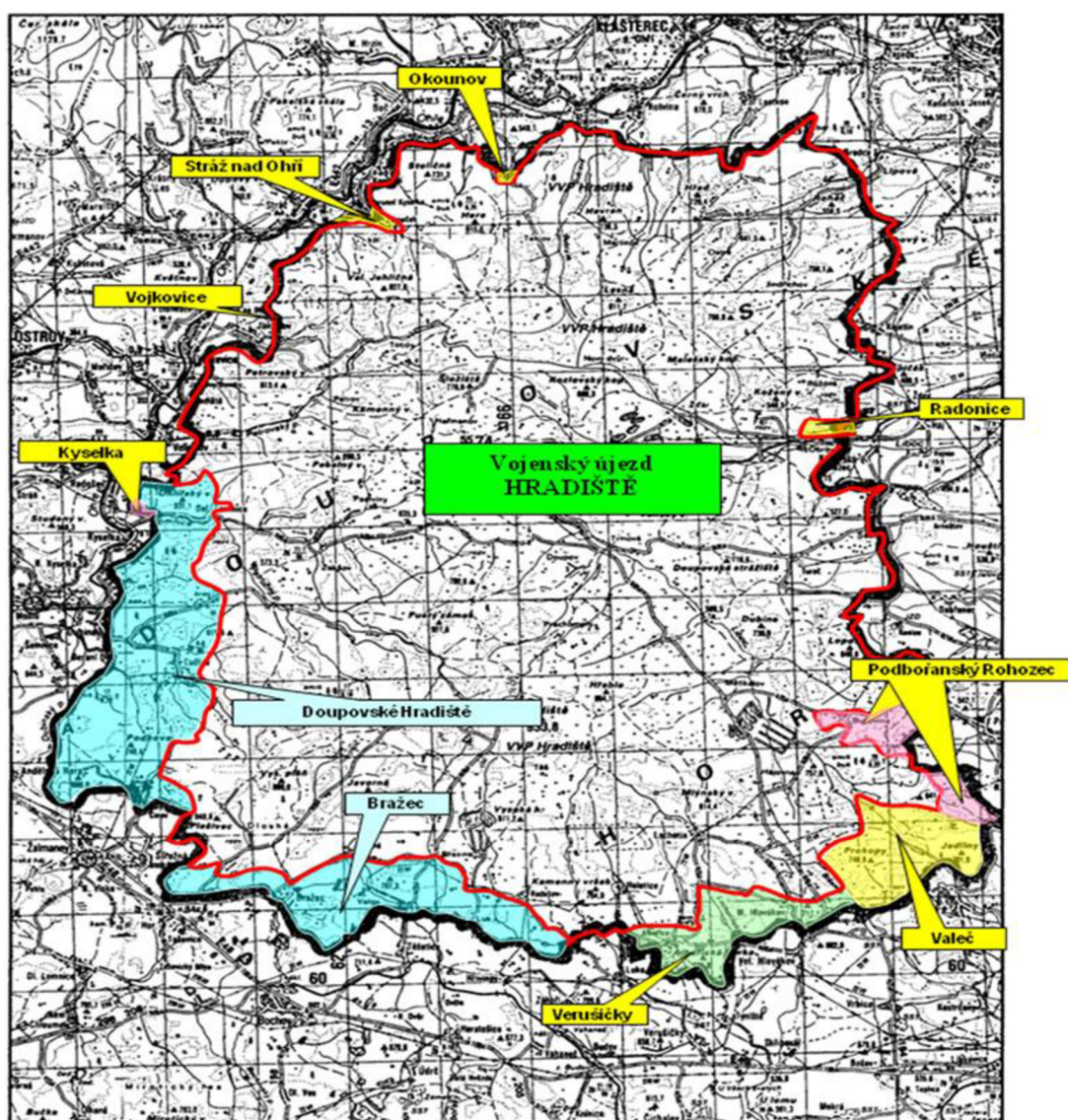
6.5.2 Zeměpisné členění

Rozloha řešeného území je 28 080,16 ha a nachází se v Karlovarském kraji. Újezd je největším újezdem v České republice. Roku 2016 byly při stanovení hranic vyjmuty všechny sídelní útvary a vznikly dvě samostatné obce, Doupovské Hradiště a Bražec.

²⁹ Opatření obecné povahy č. MO 252396/2018-1122, územní plán Vojenského újezdu Hradiště, str. 3 (dále jako „ÚP Hradiště“).

Území Vojenského újezdu Hradiště se nachází z převážné části v Doupovských horách, ke se nacházel vulkanický komplex, přičemž pouze jižními okraji zasahuje území do Tepelské plošiny.

Nejvyšším bodem území je Hradiště ve výšce 934 m n. m. Celé území má vysoký relativní výškový reliéf, např. svah na západě újezdu má prudký sklon o převýšení 300 až 400 m.³⁰

Obr. 4: Vojenský újezd Hradiště (Ministerstvo obrany ČR, 2018)

6.5.3 Památková péče

Na území se nachází pět nemovitých kulturních památek, dvě zříceniny, dvě výšinné opevněné sídliště a tvrziště. Jsou zde také čtyři památky místního významu. I tento vojenský újezd je nutno považovat za území s archeologickými nálezy.³¹

³⁰ ÚP Hradiště, str. 87-88.

6.6 Libavá

6.6.1 Historie a současnost

Území újezdu bylo v říjnu 1938 připojeno k Německu a stalo se součástí Sudetské župy až do května 1945, kdy byli obyvatelé německého původu vystěhováni do Německa a Rakouska. Již dne 17. 9. 1946 byl vytvořen Vojenský výcvikový tábor Moravský Beroun určený pro výcvik vojsk, který zasahoval v původním státoprávním uspořádání do území pěti okresů (Olomouc, Přerov, Opava, Bruntál a Nový Jičín). Dne 10. 12. 1947 osidlovací úřad Praha rozhodl, že veškerý majetek ve všech 24 obcích, které se nacházely ve stávajícím vojenském výcvikovém prostoru, bude konfiskován pro Československý stát k využití armády. V souladu se zákonem č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech byl dne 1. 7. 1950 zřízen Vojenský újezd Libavá.³²

Dne 1. 1. 2016 zákonem o hranicích vojenských újezdů byly stanoveny nové hranice vojenského újezdu. Přednostou je pplk. Ing. Ladislav Zakuťanský.

Ve vojenském újezdu se nachází vojenský výcvikový prostor Libavá či město Libavá.³³

6.6.2 Zeměpisné členění

Řešené území zahrnuje šest katastrálních území o celkové výměře 23 547,7 ha a nachází se v Olomouckém kraji.

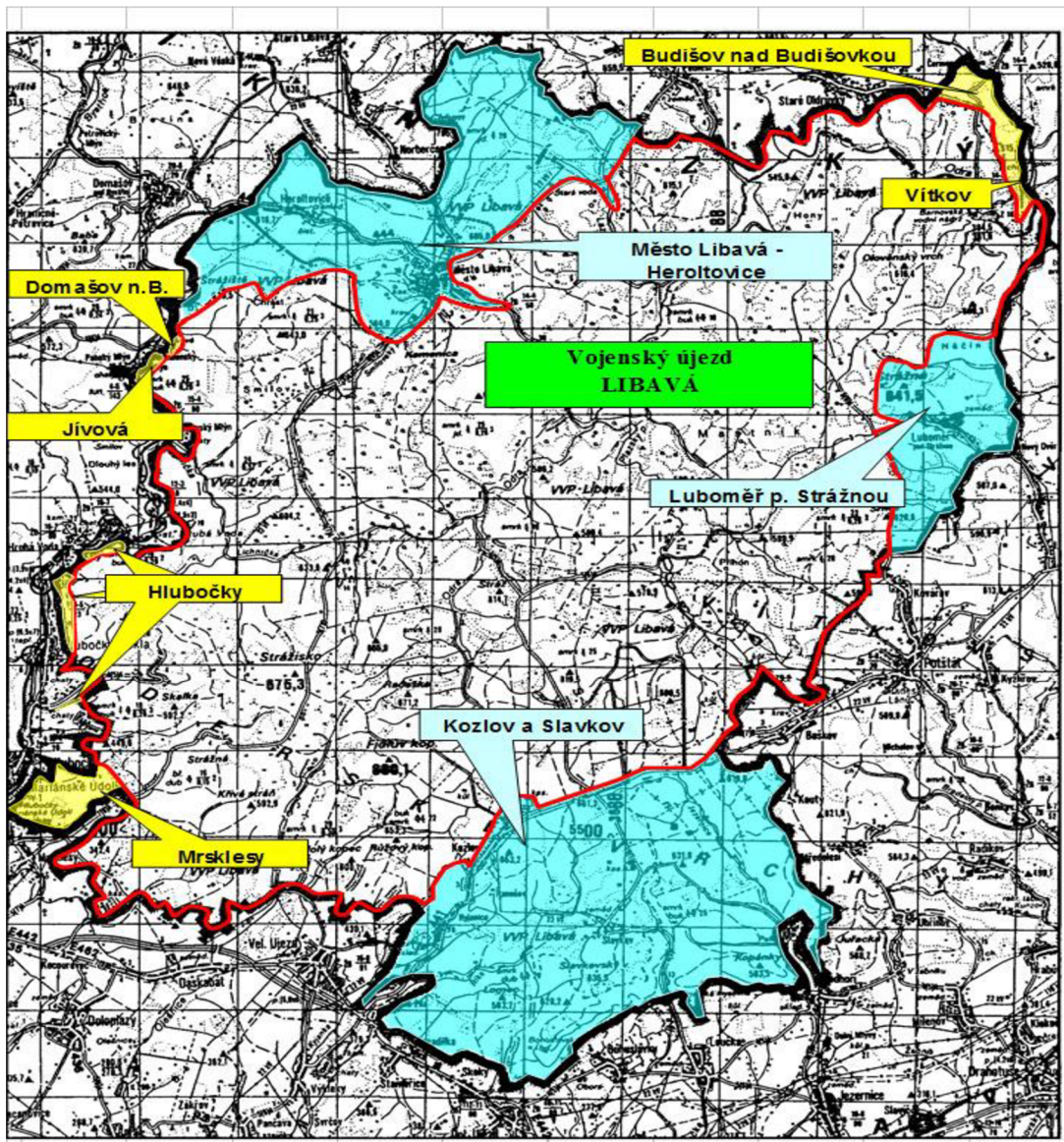
Území lze označit jako mírnou vysočinu a členitou vrchovinu s nejvyšším bodem ve výši 680 m n. m., nejnižším ve výši 320 m n. m., a převládajícím reliéfem ve výši 200-300 m se středním sklonem. Území se řadí k České vysočině, Sudetské soustavě, podsoustavě Východních Sudet, celku Nízkého Jeseníku a podcelku Domašovské vrchoviny. Území vojenského újezdu se rozkládá mezi Nízkým Jeseníkem a Oderskými vrchy, na pomezí střední a severní Moravy a Slezska, a jihovýchodní okraj patří do Zlatohorské vrchoviny. Hranice vůči sousedním bioregionům jsou ve většině dány výrazným úpatím svahů Nízkého Jeseníku.³⁴

³¹ ÚP Hradiště, str. 52-55.

³² Opatření obecné povahy č. MO 252599/2020-1122, územní plán Vojenského újezdu Libavá, str. 44 (dále jako „ÚP Libavá“).

³³ ÚP Libavá, str. 5.

³⁴ ÚP Libavá, str. 49-50.

Obr. 5: Vojenský újezd Libavá (Ministerstvo obrany ČR, 2018)

6.6.3 Památková péče

Na území se nenachází žádné nemovité kulturní památky, naopak je zde velké množství památek velkého významu, dle ÚP Libavá se jedná až o čtyři desítky památek, především spoustu hřbitovů. V řešeném území je i několik archeologických lokalit.³⁵

³⁵ ÚP Libavá, str. 45-49.

6.7 Shrnutí

V České republice se ode dne 1. 1. 2016 na základě zákona o hranicích vojenských újezdů nachází celkem čtyři vojenské újezdy, a to Boletice, Březina, Hradiště a Libavá. Újezdy jako subjekty vznikly po druhé světové válce na základě zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech. Právní postavení vojenských újezdů upravuje především ZOČR. Na území každého újezdu se uplatní ochrana životního prostředí také na základě zvláštních zákonů jako ZOPK, vodní zákon či zákon o lesích. Na území vojenských újezdů se nachází podle předpisů nižší právní síly i dalších relevantních dokumentů různé formy chráněných oblastí. Největším vojenským újezdem je Vojenský újezd Hradiště v Karlovarském kraji. Druhým největším je pak Vojenský újezd Libavá v Olomouckém kraji. V Jihočeském kraji je třetí největší Vojenský újezd Boletice. Rozlohou nejmenší újezd je Vojenský újezd Březina, na jehož území se nachází vojenský výcvikový prostor Dědice.

7 Ochrana přírody

Působnost vojenského újezdního úřadu je **ochrana přírody a krajiny** a výkon statní správu v oblasti ochrany podle § 78a ZOPK.

Při výcviku ozbrojených sil mimo vojenské výcvikové prostory musí být významně šetřeny zemědělské a lesní kultury podle § 42 odst. 1 ZOČR a možné poškozování přírody z důvodu zajišťování obrany státu, zejména během vojenských cvičení, nesmí překročit nezbytně nutnou míru dle § 90 odst. 2 ZOPK.

Vojenský výcvik je vykonáván na většině území tak, aby v jeho důsledku nebylo negativně ovlivňováno životní prostředí a nebyla poškozována vegetace. Druh, formy a prostředky využívané k vojenskému výcviku jsou v souladu se zásadami ochrany přírody a s prostředím, ve kterém výcvik probíhá. Zachovalost ekosystémů poskytuje příhodné podmínky k udržení biologické rozmanitosti rostlinných i živočišných druhů. Mezi důležité části procesu ochrany přírody na území vojenských újezdů lze analogicky k vojenským operacím řadit plánování environmentální bezpečnosti, odpovědnost a také postupy velitelů při řešení této problematiky.³⁶

Také územní plán respektuje zásady ochrany přírody a uspořádání krajiny v celém rozsahu, respektuje veškerá chráněná území na území vojenského újezdu.

Vojenská činnost má přesto na území vojenských újezdů a stav jejich životního prostředí svůj vliv. Předně byla účelem újezdu nutně omezena zemědělská činnost, přičemž takové omezení se jeví jako pozitivní. Negativně lze naopak vnímat provoz vojenských cvičišť a logistika s tím spojená. Vzhledem k nutnosti dopravy bylo přistoupeno ke kácení porostů, což má vliv na zemní vodní a větrnou erozi. Rizikem také může být možnost znečištění povrchových a podpovrchových vod nebezpečnými či toxickými látkami používanými při vojenském výcviku. S tím souvisí i možné dočasné znečištění ovzduší.³⁷ Území vojenských újezdů dle přílohy k důvodové zprávě k zákonu o hranicích vojenských újezdů přesto patří mezi nejzachovalejší lokality na území České republiky.

Na těchto územích lze nalézt jinde se nevyskytující faunu a flóru, což je důvodem vyhlášení **chráněných přírodních památek, rezervací či evropsky významných oblastí**. Ve vojenských újezdech lze nalézt soustavu Natura 2000.

³⁶ CEMPÍREK M. a kol. 2013.

³⁷ LÍPA, J. a kol. 2015.

Dělí se na dva typy chráněných území, a to Evropsky významné lokality a Ptačí oblasti. Seznam obou typů lokalit je na území České republiky vyhlašován vládními nařízeními.³⁸

Dále se na území vojenských újezdů nachází územní systém ekologické stability³⁹, jež § 3 odst. 1 ZOPK definuje jako: „vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu“.

7.1 Boletice

Povinnosti na ochranu životního prostředí jsou např. upraveny v nařízení Újezdního úřadu Boletice č. 1/2021, kterým se stanoví režimová a bezpečnostní opatření na území vojenského újezdu Boletice. U přístupných prostor s omezením je uživatel tras povinen počínat si tak, aby nedošlo ke škodě na životním prostředí.

Chráněná území ve vojenském újezdu jsou:

- Chráněná krajinná oblast Šumava;
- Chráněná oblast přirozené akumulace vod Šumava;
- Natura 2000 – Evropsky významná lokalita Boletice;
- Natura 2000 – Ptačí oblast Boletice;
- ochranné pásmo NPP Blanice;
- ochranné pásmo přírodní památky Svatý Kříž;
- ochranné pásmo přírodní rezervace Pod Farským lesem.

Chráněná krajinná oblast Šumava (dále jako „CHKO“) byla vyhlášena dne 27. 12. 1963. Její část zasahuje na západní část území Vojenského újezdu Boletice. Režim využitelnosti ploch v rámci CHKO je dán uvedenou vyhláškou. Chráněné plochy I. zóny CHKO jsou zařazeny do kategorie přírodních ploch. Zahrnuje nejcennější části, území je ponecháno přirozenému vývoji bez vlivu člověka, platí zde zákaz vstupu mimo vyznačené trasy. Západní třetina území Vojenského újezdu Boletice spadá též do **Chráněné oblasti přirozené akumulace vod Šumava**.

Vojenský újezd Boletice disponuje s ochranou v rámci soustavy **NATURA 2000**, jež je zajištěna dle směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Evropsky významná lokalita Boletice) a podle směrnice Rady č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků (Ptačí oblast Boletice).

³⁸ EUROPEAN COMMISSION, 2005.

³⁹ ÚSES

Dle § 39 zákona ZOPK je smluvní ochrana **Evropské významné lokality** uzavřena na plochy mimo CHKO Šumava. Vlastníci dotčených pozemků uzavřeli s orgánem ochrany přírody smlouvu o chráněném území. Předmětem smluvní ochrany je část Evropsky významné lokality Boletice o výměře 8 338 ha.

Evropsky významná lokalita Boletice o rozloze 20 348,73 ha byla vymezena nařízením vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit. Zaujímá celý Vojenského újezdu Boletice plus vyňaté části území se změnou hranice dané zákonem o hranicích vojenských újezdů. Evropsky významná lokalita chrání dvanáct typů přírodních stanovišť, dva druhy obratlovců, čtyři druhy bezobratlých živočichů a jeden druh rostliny.

Typy přírodních stanovišť:

- Přirozené eutrofní nádrže s vegetací typu Magnopotamion nebo Hydrocharition;
- Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech;
- Bezkolencové louky na vápnatých, rašelinných nebo hlinito-jílových půdách (*Molinion caeruleae*);
- Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpského stupně;
- Extenzivně sečené louky nížin až podhůří (*Arrhenatherion*, *Brachypodio-Centaureion nemoralis*);
- Degradovaná vrchoviště (ještě schopná přirozené obnovy);
- Přejídná rašeliniště a trasoviště;
- Chasmofytická vegetace silikátových skalnatých svahů;
- Bučiny asociace *Luzulo-Fagetum*;
- Bučiny asociace *Asperulo-Fagetum*;
- Lesy svazů *Tilio-Acerion* na svazích, sutích a v roklích – prioritní stanoviště;
- Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*Alno-adion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) – prioritní stanoviště.

Obratlovci:

- Rys ostrovid (*Lynx lynx*);
- Vranka obecná (*Cottus gobio*).

Bezobratlí živočichové:

- Střevlík Ménetriesuv (*Carabus menetriesi*);
- Modrásek bahenní (*Maculinea nausithous*);

- Modrásek očkovaný (*Maculinea teleius*);
- Perlorodka říční (*Margaritifera margaritifera*).

Rostliny:

- Popelivka sibiřská (*Ligularia sibirica*).

Cenná území:

Hvězdáře, Pod Špičákem, Černý potok, Mokřad u Bílovic, Markovský potok, Horní Polečnický, Rybníčky u Polné, Volský vrch, Podvoří – louky, Mokřady u Okrouhlíku, Třebovický potok, Brzotický potok, Břevniště, Kraví hora, Holý vrch, Dřevíč, Mokřady u Osí, Malý Plešný, Chlumanský potok, Strouhy, Chlum, Chlumeck, Rašeliňště Olšina, Olšina – nivy, Bozdova Lhota, Mokřina u Maňávky, Loutecký – u můstku, Loutecký potok, Nová Víska, Rašeliňště Chlumany, Mokřady pod Lysou, Bulov, Suchá hora, Černý les, Černá stěna, Dlouhý hřbet, Vlčí Jámy – Puchéřský, Vlčí Jámy, Rašeliňště Puchéřský, Rysí vrch, Račín. Na vyjmenovaných územích leží cenná území, tzv. jádrové zóny. Jedná se o území, na kterých je prováděn specifický management. Některá jsou již od roku 2016 mimo vojenský újezd.

Ptačí oblast Boletice má rozlohu 23 546,71 ha a byla zřízena nařízením vlády č. 19/2005 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Boletice. Zahrnuje celý Vojenský újezd Boletice a území přesahující hranice újezdu v k. ú. Maňávka u Českého Krumlova a od Arnoštova směrem ke Sněžné, Spálcenci a Zbytinám.

Cílem ochrany je zachování a obnova ekosystémů významných pro výše uvedené druhy ptáků v jejich přirozeném areálu rozšíření a zajištění podmínek pro zachování populací těchto druhů ve stavu příznivém z hlediska ochrany. Předmětem ochrany pěti chráněných druhů:

- jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*),
- chřástal polní (*Crex crex*),
- kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*),
- datlík tříprstý (*Picooides tridactylus*) a
- skřivan lesní (*Lullula arborea*).

V severozápadní části vojenského újezdu se rozprostírá území ochranného pásma **Národní přírodní památky Blanice**, která byla zřízena vyhláškou ministerstva kultury ČSR č. 197/1989 Sb., o zřízení chráněné krajinné oblasti Blanský les. Na mezinárodní úrovni byla důležitost lokality potvrzena zařazením NPP Blanice v roce 1994 mezi Biogenetické rezervace Rady Evropy.

Pro území a ochranné pásmo NPP Blanice je schválen MŽP ze dne 30. 3. 2012 Plán péče na období 2012-2024.⁴⁰

7.2 Březina

Na území Vojenského újezdu Březina není vyhlášena v rámci soustavy NATURA 2000 žádná Evropsky významná lokalita ani Ptáčí oblast. V rámci vojenského újezdu se nachází množství oblastí, jež jsou z pohledu ochrany přírody a krajiny významným biotopním prvkem krajiny. Na těchto plochách provádí Újezdní úřad Březina tzv. botanický management, resp. praktické aspekty ochrany přírody.

Mezi zajímavé přírodní hodnoty patří kromě ložisek nerostných surovin a chráněného ložiskového území i prvky USES nadregionálního a regionálního významu, přechodně chráněné plochy – botanické lokality, ochrana pozemků určených k plnění funkcí lesa⁴¹ dle zákona o lesích a významné krajinné prvky – vodní toky a plochy a vodní zdroje podzemních vod včetně ochranného pásma.

Újezdní úřad Březina jako místně a věcně příslušný orgán státní správy ochrany přírody registruje tyto lokality s výskytem zvlášť chráněných rostlin a živočichů nebo regionálně významných druhů rostlin a pravidelně je monitoruje. Tato managementová opatření jsou finančně hrazena z dotačního titulu Program péče o krajinu především z rozpočtu Ministerstva obrany. Celkem se jedná o 31 lokalit o výměře v součtu cca 55 ha, jež z důvodu ochrany nejsou uvedeny, stejně jako konkrétní chráněné rostliny i živočichové.⁴²

7.3 Hradiště

Evropsky významná lokalita Hradiště chrání devět typů přírodních stanovišť, tři druhy obratlovců, dva druhy bezobratlých živočichů a jeden druh rostliny.

Typy přírodních stanovišť:

- přirozené eutrofní nádrže s vegetací typu Magnopotamion nebo Hydrocharition,
- polopřirozené suché trávníky a facie křovin na vápnatých podložích (*Festuco-Brometalia*),
- extenzivní sečené louky nížin až podhůří (*Arrhenatherion*, *Brachypodio-Centaureion nemoralis*),

⁴⁰ ÚP Boletice, str. 56-61

⁴¹ PUPFL

⁴² ÚP Březina, str. 73.

- pionýrská vegetace silikátových skal (*Sedo-Scleranthion*, *Sedo albiVeronicion dillenii*),
- jeskyně nepřístupné veřejnosti,
- lesy svazů Tilio-Acerion na svazích, sutích a v roklích,
- smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (*AlnoPadion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*),
- eurosibiřské stepní doubravy.

Obratlovci:

- čolek velký (*Triturus cristatus*),
- kuňka ohnivá (*Bombina bombina*),
- losos atlantský (*Salmo salar*).

Bezobratlí živočichové:

- hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*),
- modrásek bahenní (*Maculinea nausithous*).

Rostliny:

- koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*).

Ptačí oblast Doupovské hory byla vymezena nařízením vlády č. 688/2004, kterým se vymezuje Ptačí oblast Doupovské hory. Z celkové rozlohy ptačí oblasti 63 116,7 ha připadá 28 080,16 ha na Vojenský újezd Hradiště. Předmětem ochrany je jedenáct druhů ptáků. Doupovské hory jsou hnízdištěm 148 ptačích druhů.

V jihovýchodní části vojenského újezdu zasahuje **Přírodní památka Valeč**, která byla vyhlášena dne 11. 5. 1992 a její celková rozloha je 576,74 ha. Jedná se o světoznámé naleziště minerálu hyalitu s účelem ochrany mineralogických nalezišť (kromě hyalitu též apatit, staffelit, skapolit aj.), chráněných a ohrožených druhů živočichů a rostlin středoevropského podhorského lesa.

Dále se na území nachází **územní systém ekologické stability**.⁴³

⁴³ ÚP Hradiště, str. 55-58.

7.4 Libavá

Chráněná území jsou:

- Přírodní rezervace Smolenská luka,
- Natura 2000 – Evropsky významná lokalita Libavá,
- Natura 2000 – Ptačí oblast Libavá.

Přírodní rezervace Smolenská luka je opakovaně zaplavovaným územím horního toku Smolenského potoka se dvěma rybníky o rozloze 10,54 ha.

Evropsky významná lokalita Libavá o rozloze 10 7730,5 ha se rozkládá na území Oderských vrchů a část Nízkého Jeseníku. Hlavním předmětem ochrany jsou významná stanoviště, kam spadají především kontinentální opadavé křoviny a druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech. Z početného zastoupení chráněných druhů živočichů se těší nejvyšší ochrany vranka obecná (*Cottus gobio*) a střevlík hrboletý (*Carabus variolosus*). V potocích a rybnících se běžně vyskytuje pstruh potoční, lipan podhorní a střevle potoční.

Ptačí oblast Libavá se rozprostírá na celém rozsahu vojenského újezdu a zasahuje i mimo něj. Tato oblast byla vymezena nařízením vlády č. 533/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Libavá. Celkem zde byl prokázán výskyt 165 ptačích druhů, z toho 103 hnízdících. Předmětem ochrany je především populace těchto ptáků:

- chřástal polní (*Crex crex*),
- tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*),
- čáp černý (*Ciconia nigra*),
- včelojed lesní (*Pernis apivorus*),
- orel křiklavý (*Aquila pomarina*),
- orel mořský (*Haliaeetus albicilla*),
- orel skalní (*Aquila chrysaetos*),
- výr velký (*Bubo bubo*),
- kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*),
- sýc rousný (*Aegolius funereus*).

Na území se vyskytují nadregionální a regionální prvky **ÚSES**.⁴⁴

⁴⁴ ÚP Libavá, str. 73-83.

7.5 Shrnutí

I přes výkon vojenské činnosti na území vojenských újezdů se zde objevuje jinde se nevyskytující fauna a flóra, což je důvodem vyhlášení chráněných přírodních památek, rezervací či evropsky významných oblastí. Ve třech vojenských újezdech se nachází prvky soustavy NATURA 2000, a to Evropsky významné lokality a Ptačí oblasti. Výjimkou je Vojenský újezd Březina, na jehož území jsou však také jiné významné přírodní hodnoty. Zvláštní postavení vojenských újezdů a povinnosti v nich platící umožnily zachování a další rozvoj přírody a krajiny, jehož by při běžné lidské činnosti, jakou je zemědělství, výstavba či turistický ruch, nebylo možno dosáhnout.

8 Voda

Státní správu podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)⁴⁵, (dále jako „vodní zákon“) vykonávají vodoprávní úřady, jimiž jsou dle § 104 odst. 2 písm. b) újezdní úřady na území vojenských újezdů. Následující § 105 vodního zákona dodává, že: „*Státní správu na území vojenských újezdů vykonávají újezdní úřady podle § 105 až 107, nejde-li o působnost podle hlavy XI a XV⁴⁶ tohoto zákona.*“

Ustanovení § 106 a § 107 tohoto zákona uvádí působnost obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů. Dle § 48 odst. 3 vodního zákona zajišťuje na území vojenských újezdů správu drobných vodních toků Ministerstvo obrany.

Vojenským újezdům náleží také **výkon státní správy v oblasti rybářství** dle § 19 písm. g) zákona č. 99/2004, o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství) ve spojení s § 22 a § 24 předmětného zákona. Obecně pak orgánem správy rybářství je Ministerstvo obrany dle § 24 tohoto zákona.

Na území vojenských újezdů se nachází zásobárny pitné vody, což dokazuje čistotu a udržování tamních vodních zdrojů.⁴⁷ Na rozdíl od jiných států, především Spojených států amerických, kde je na vojenských základnách řešenou problematikou kontaminace pitné vody.⁴⁸

⁴⁵ Účelem vodního zákona je dle § 1 ochrana povrchových a podzemních vod, jako ohrožené a nenahraditelné složky životního prostředí a přírodního zdroje, stanovení podmínek pro hospodárné využívání vodních zdrojů, pro zachování vodních zdrojů a předejití stavu nedostatku vody a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, stejně jako vytvoření podmínek pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajištění bezpečnosti vodních děl.

⁴⁶ Hlava XI upravuje poplatky, přičemž dle § 88b vodního zákona se od poplatku za odebrané množství podzemní vody osvobozuje odebírání podzemní vody provedené poplatníkem na území vojenského újezdu, jehož objem nepřekračuje 6000 m³ za kalendářní rok nebo nepřekračuje 500 m³ v každém měsíci kalendářního roku. Hlava XV upravuje přestupky dle vodního zákona.

⁴⁷ ÚP Boletice, str. 60.

⁴⁸ Department of Defense, ©2018.

8.1 Boletice

Vodní toky a plochy, vodní zdroje podzemních vod včetně ochranného pásma patří dle územního plánu Vojenský újezd Boletice mezi přírodní hodnoty významné krajinné prvky.⁴⁹

Prioritním využitím vodních ploch budovaných na plochách ve vlastnictví ministerstva obrany je zabezpečení požární ochrany.

Na řešeném území není vymezeno žádné záplavové území ani aktivní zóna záplavového území.⁵⁰

8.2 Březina

Z hlediska vodoprávního není území Vojenského újezdu Březina významným zdrojem vody, nenachází se zde žádné významné toky a není zahrnuto do žádné ze stávajících vyhlášených chráněných oblastí přirozené akumulace vod.

V současnosti je snaha o vytvoření množství nových retenčních nádrží sloužících k efektivnímu zadržování vody v krajině. Dále vodní nádrže slouží především k protipožární funkci a chovu ryb.⁵¹

8.3 Hradiště

V oblasti Korunního potoka a v oblasti Petrovského potoka, Pstružného potoka a Lomnice se nachází dvě oblasti výskytu **zdrojů přírodních minerálních vod**. Jejich ochranná pásma jsou stanovena dle zákona č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů.

V jihozápadní části území se nachází **Chráněná oblast přirozené akumulace vod** Chebská pánev a Slavkovský les, která byla vyhlášena nařízením vlády č. 85/1981 Sb., o chráněných oblastech přirozené akumulace vod Chebská pánev a Slavkovský les, Severočeská křída, Východočeská křída, Polická pánev, Třeboňská pánev a Kvartér řeky Moravy.⁵²

⁴⁹ ÚP Boletice, str. 9.

⁵⁰ ÚP Boletice, str. 17.

⁵¹ ÚP Březina, str. 76-78.

⁵² ÚP Hradiště, str. 57.

8.4 Libavá

Území Vojenského újezdu Libavá představuje hydrologicky středně významné území, jež není zahrnuto do žádné ze stávajících vyhlášených chráněných oblastí přirozené akumulace vod. Prioritním využitím vodních ploch budovaných na plochách ve vlastnictví ministerstva obrany je zabezpečení požární ochrany.⁵³

8.5 Shrnutí

Stejně jako v jiných aspektech, i v oblasti vod je výkon státní správy svěřen především újezdním úřadům. Významný zdroj přírodních minerálních vod lze nalézt ve Vojenském újezdu Hradiště, jež se nachází v Karlovarském kraji. Ve všech vojenských újezdech je prioritním využitím vodních ploch zabezpečení požární ochrany.

⁵³ ÚP Libavá, str. 83-85.

9 Půda a les

Výkon státní správy v oblasti **ochrany zemědělského půdního fondu** a funkci orgánu ochrany zemědělského půdního fondu vykonává ve vojenském újezdu dle § 13 odst. 2 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, v platném znění újezdní úřad.

Státní správu ve vojenských lesích podle § 47 odst. 2 lesního zákona č. 289/1995 Sb. o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), (dále jako „lesní zákon“) vykonává v rozsahu působnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností a krajského úřadu **Vojenský lesní úřad**, jehož vedoucího neurčuje ministr obrany, ale na jeho návrh ministr zemědělství.

Ministerstvo zemědělství plní vůči Vojenskému lesnímu úřadu (jako orgánu státní správy lesů) a jeho vedoucímu úkoly stanovené lesním zákonem. Vedoucí Vojenského lesního úřadu projednává záležitosti státní správy lesů ve vojenských lesích přímo s řediteli odborů odvětví lesního hospodářství ministerstva zemědělství.⁵⁴ Územní působnost Vojenského lesního úřadu vychází z § 19 odst. 3 lesního zákona a § 29 ZOČR. Podle těchto ustanovení se územní působnost Vojenského lesního úřadu vztahuje na všechny lesy ležící na území vojenských újezdů, ve vojenských objektech a v jejich ochranných pásmech.

Lesní zákon upravuje zacházení s lesy na území újezdů. Např. k záboru pozemků určených k plnění funkce lesa nesmí dojít bez souhlasu orgánu státní správy lesů, stejně jako dle § 14 odst. 2 lesního zákona je třeba souhlasu orgánu státní správy lesů i k dotčení pozemků ve vzdálenosti 50 m od okraje lesa.

Správu a hospodářské využívání vojenských újezdů, která se rozkazem ministra obrany č. 24/2002 svěřuje státnímu podniku **Vojenské lesy a statky ČR, s.p.** Vojenské lesy a statky ČR, s.p. jsou účelovou organizací založenou ministerstvem obrany, jež hospodaří s cca 126 000 ha lesní půdy v majetku státu a na 6 000 ha zemědělské půdy. Státní podnik má celkem 6 divizí, přičemž divize Horní Planá hospodaří ve Vojenském újezdu Boletice, divize Plumlov ve Vojenském újezdu Březina, divize Karlovy Vary ve Vojenském újezdu Hradiště a divize Lipník nad Bečvou ve Vojenském újezdu Libavá.

⁵⁴ Ministerstvo obrany ČR, ©2021.

Součástí hospodářské činnosti Vojenských lesů a statků ČR, s.p. je částečně kromě rybářství i **myslivost**. Výkon tohoto práva na honebních pozemcích a redukční odstřel na nehonebních pozemcích vykonávají ve své působnosti na vlastní účet na území jednotlivých vojenských újezdů.⁵⁵ Správa myslivosti na pozemcích určených pro obranu státu je svěřena Ministerstvu zemědělství dle § 57 odst. 5 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění. Ministerstvo obrany koná další opatření podle zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, v platném znění, příkladem vykonává veterinární dozor.

Dle výroční zprávy za rok 2020 Vojenských lesů a statků ČR, s.p. patří mezi nejvíce **negativní vlivy při ochraně půdy a lesa** počasí, a to především vítr a dále sucho. Škody jsou páčány i biotickými činiteli jako lýkožrout smrkový či severský. Státní podnik neuvedl žádnou přímou souvislost mezi vojenskou činností a škodami na půdě či lese, avšak zmínil proběhlé požáry bez specifikace lokace. Požáry jsou častým zdrojem poškození území vojenských újezdů, především jejich lesů, a jsou častou příčinou zásahu vojenských hasičských jednotek. Častou příčinou je užití střelné vojenské techniky.⁵⁶

Mezi další ovlivnění vojenských prostorů patří sešlap jednotlivých vojáků či pojezdy těžké techniky jako tanky či obrněné transportéry, kdy vznikají různě velké a široké stopy či koleje, přičemž odkrytí půdy tímto způsobem má pozitivní efekt ve smyslu uvolnění místa po nové rostliny, šíření semen nebo vytváření tůní. Kladný význam lze také spatřovat v prosvětlování již zarostlého lesa.⁵⁷

9.1 Boletice

Územní plán vymezuje plochy zemědělské (louky a pastviny), plochy přírodní (např. plochy zvláště chráněných území), plochy smíšené nezastavěného území – lesnické využití, plochy specifické – zvláštního určení (plochy prioritně určené k vojenskému využití území dle ZOČR) i plochy lesní (pozemky určené k plnění funkce lesa, pozemky staveb a zařízení lesního hospodářství).

⁵⁵ Ministerstvo vnitra, ©2010.

⁵⁶ Ministerstvo obrany, ©2022.

⁵⁷ MORAVEC J., 2015.

Plochy územního systému ekologické stability, jež se nachází na území vojenského újezdu, jsou nezastavitelné a jejich využití i pro lesnictví je povoleno za vyloučení činností, které by mohly vést k ochuzení druhové bohatosti, snížení ekologické stability a narušení funkčnosti jednotlivých prvků.⁵⁸

Dle výroční zprávy za rok 2020 Vojenských lesů a statků ČR, s.p. patří do hospodářské činnosti divize, jež působí na území újezdu lesní výroba ve smrkových porostech s příměsí jedle a buku a v nižších polohách je převažující dřevinou borovice.

Území bez lesů je na ploše újezdu vytvořeno a udržováno především vojenskou činností.⁵⁹

9.2 Březina

Na území se nachází ložiska nerostných surovin, avšak se neplánuje otevření dobývacích prostor. Jedná se o suroviny stavebního kamene, nerostu droba, prachovce a pískovce.⁶⁰

Z hlediska druhové ochrany a oblasti lesního hospodářství je možné zmínit i existence 6 porostů s přirozenou dřevinnou skladbou, která mají charakter bezzásahového území. Z lesnického hlediska je zde povoleno zpracovávání pouze nahodilé těžby, jako potencionálního zdroje šíření kalamitních škůdců.⁶¹

Dle výroční zprávy za rok 2020 Vojenských lesů a statků ČR, s.p. od roku 2015 dochází ve vojenském újezdu kvůli klimatickým extrémům k plošnému rozpadu smrkových porostů všech věkových tříd.

9.3 Hradiště

Na území se nachází neprovozované ložisko nerostných surovin Vlkaň.⁶²

Na řešeném území převažuje půda bez třídy ochrany. V okrajových částech území je půda s třídou ochrany I. až V.⁶³

⁵⁸ ÚP Boletice, str. 16.

⁵⁹ LÍPA, J. a kol. 2015.

⁶⁰ ÚP Březina, str. 14.

⁶¹ ÚP Březina, str. 73.

⁶² ÚP Hradiště, str. 29.

⁶³ Třídy ochrany zemědělského půdního fondu stanovuje vyhláška MŽP 48/2011 Sb., o stanovení tříd ochrany. Definuje se 5 tříd ochrany na základě zatřídění do BPEJ.

Z biogeografického spadá území do provincie středoevropských listnatých lesů. Původní dřevinná skladba Doupovských vrchů, ve které převládaly listnaté dřeviny (zejména buk) nad jehličnany, byla v minulosti systematicky přeměňována na smrkové monokultury, které zde v současnosti převládají, a to i na zcela nevhodných stanovištích. Z původních biocenóz mají zřejmě největší hodnotu bučiny v lokalitě Pustý zámek.⁶⁴

9.4 Libavá

Na tomto území převažuje bukové porosty, při okrajích s ostrůvky dubovo-bukových a v nejvyšších polohách jedlovo-bukovými částmi.

Potenciální vegetaci tvoří květnaté, na východě bukové bučiny, v údolích suťové lesy. Nejvyšší polohy zaujímají horské bučiny a podmáčené smrčiny. Netypické části bioregionu představují přechodné zóny k okolním bioregionům.⁶⁵

Dle výroční zprávy za rok 2020 Vojenských lesů a statků ČR, s.p. dochází na území újezdu k intenzivnímu výcviku sil NATO, jež časově negativně ovlivňuje lesnické práce. Také nedostatek srážek od roku 2014 má za následek velký rozpad smrkových porostů.

V oblasti se nachází také tři ložiska nerostných surovin, jež nejsou provozovaná.⁶⁶

9.5 Shrnutí

Ochranu zemědělského půdního fondu i lesa vykonává především újezdní úřad a Vojenský lesní úřad. Dalším orgánem jsou Vojenské lesy a statky ČR, s.p., jež hospodaří s lesní a zemědělskou půdou. Společným rizikem pro ochranu lesa a půdy ve vojenských újezdech jsou klimatické podmínky, především dlouhotrvající sucho. Na územní vojenských újezdů se nachází i přírodní bohatství pod povrchem ve formě ložisek nerostných surovin.

⁶⁴ ÚP Hradiště, str. 87-88.

⁶⁵ ÚP Libavá, str. 50.

⁶⁶ ÚP Libavá, str. 53-54.

10 Výsledky

V rámci bakalářské práce byly shrnuty relevantní právní a jiné předpisy upravující ochranu životního prostředí. Z mezinárodního hlediska se jedná o úmluvy OSN o klimatu a úmluvu o přístupu k informacím o životním prostředí. Z evropské právní úpravy lze vyzdvihnout zakotvení ochrany životního prostředí v rámci SFEU a tvorbu tzv. akčních programů i dohod upravující strategie související s přírodním kapitálem Evropské unie, Zelená dohoda pro Evropu. Na národní úrovni je ochrana životního prostředí upravena v předpisech nejvyšší právní síly, v zákonných i podzákonných právních předpisech i v předpisech ostatních.

I z pohledu ochrany životního prostředí v právní úpravě vojenské činnosti lze hovořit o komplexní úpravě. Z mezinárodního pohledu se tématem důkladně zabývá NATO, k čemuž uzavírá se svými členskými státy dohody, jež jsou následně zohledňovány na národních úrovních. Jednotlivé zákony v českém právním systému, jež upravují vojenskou činnost, upravují tuto ochranu obecně, detailněji j pak rozpracována danými povinnostmi v rámci interních předpisů ozbrojených sil.

Lze konstatovat, že ochrana životního prostředí je velice rozšířeným tématem upraveným předpisy na všech úrovních. Uspokojivý je i stav úpravy ochrany životního prostředí v souvislosti s armádní činností, kdy se tématem zabývají jak mezinárodní organizace, tak jednotlivé úseky Armády České republiky a všechny zmíněné složky téma pokrývají. Velmi detailně je zpracována i právní úprava vojenských újezdů, stanovení jejich hranic a působnost souvisejících orgánů jako újezdní úřady. Zvláštní právní úprava také pečlivě zohledňuje existenci těchto území a její zvláštní správy.

V České republice se ode dne 1. 1. 2016 nachází celkem čtyři vojenské újezdy, a to Boletice, Březina, Hradiště a Libavá. Újezdy vznikly po druhé světové válce na základě zákona č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech. Rozdílnost vojenských újezdů vycházející z jejich historického a geografického vývoje je zohledněna ve speciální ochraně, především konkrétního území a jeho fauny a flóry, která je jiná pro každý újezd.

Na území každého újezdu se uplatní ochrana životního prostředí na základě zvláštních zákonů jako ZOPK, vodní zákon či lesní zákon. Na území vojenských újezdů se nachází podle předpisů nižší právní síly i dalších relevantních dokumentů různé formy chráněných oblastí.

Lze tedy říct, že ochrana životního prostředí ve vojenských újezdech je v rukou člověka, a to nejen zákonodárné či výkonné moci na evropské či národní úrovni, jež rozhoduje o znění právní ochrany, také na správní činnosti jednotlivých orgánů, jež mají ve své působnosti jednotlivé chráněné aspekty, ale i na zástupcích armádní činnosti. Je nutné si však uvědomit, že stav životního prostředí ovlivňují na nejnižší úrovni i sami vojáci či lidé, jež vojenský újezd navštíví.

Armádní činnost, vzhledem k množství jedinečné fauny a flóry na území vojenských újezdů, tedy nemá jen negativní vliv na životní prostředí. Naopak, díky své izolovanosti, vysoké míře právní ochrany, jež prostupuje předpisy na všech úrovních mezi velice širokou škálou subjektů, se újezdy považují za výjimečné a jedinečné ostrovy biodiverzity, jež požívají zasloužené ochrany.

11 Diskuse

Mezinárodní, evropskou i národní právní úpravu životního prostředí i ochrany životního prostředí v rámci vojenské činnosti v obecném měřítku považují za dostatečnou. Obdobně lze hovořit i o právní úpravě vojenských újezdů na území České republiky.

Je třeba ovšem konstatovat, že shrnutí konkrétní úpravy ochrany životního prostředí v jednotlivých újezdech při rozdělení této ochrany do jednotlivých aspektů jako ochrana přírody, ochrana vod a ochrana lesa a půdy není zcela jednotné. Při sběru dat rozdělených do těchto aspektů relevantními orgány by vznikla možnost *pro futuro* lepší orientace v problematice a související jednodušší případná regulace problémových aspektů, a to jak z pohledu společných pro všechny újezdy, tak pro každý jednotlivý újezd zvlášť.

12 Závěr

Evropské snahy o ochranu přírody dosáhly vrcholu v minulých letech, kdy byla představena **Zelená dohoda pro Evropu**. Jedná se o soubor návrhů v oblasti klimatu, energetiky a dopravy směřující především ke snižování čistých emisí skleníkových plynů s předmětem zajistit čisté ovzduší, nezávadnou vodu, zdravou půdu a biologickou rozmanitost.⁶⁷

Ač se tato dohoda má týkat všech oblastí hospodářství vč. vojenské činnosti, jsou armády evropských zemí pod palbou kritiky, že veškeré environmentální snahy obchází a nutno poznamenat, že evropská legislativa jim vychází vstříc. Příkladem je návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o bateriích a odpadních bateriích, o zrušení směrnice 2006/66/ES a o změně nařízení (EU) 2019/1020 COM (2020) 798 v konečném znění, který v čl.1 odst. 3 písm. a) stanovuje výjimku pro: *„zařízeních, která souvisejí s ochranou podstatných bezpečnostních zájmů členských států, zbraních, střelivu a vojenském materiálu, kromě výrobků, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům“*.

Problém záměru snížení uhlíkové stopy dle výše uvedené dohody je i související absence započítávání emisí pocházejících z vojenské činnosti do obecných kalkulů mezinárodních klimatických smluv. Dle informací organizace Conflict and Environment Observatory byla uhlíková stopa vojenských výdajů v EU v roce 2019 minimálně ve výši ročních emisí 14 milionů průměrných automobilů. Jedním z opatření by dle této organizace mohlo být například zefektivnění využívání vojenské půdy, jež je ve správě ozbrojených sil za účelem zvýšení biologické rozmanitosti a možnosti využívat na těchto místech obnovitelné energie.⁶⁸

Veškeré tyto snahy o extrémní snížení uhlíkové stopy způsobené armádní činností vč. možného odzbrojování se začaly jevit jako utopické dnem 24. 2. 2022, kdy **Rusko napadlo Ukrajinu**. Organizace Conflict and Environment Observatory během prvních dvou dní shrnula vzniklé environmentální problémy způsobené tímto konfliktem tak, že boje probíhající u skladů munice, letišť a jejich palivových nádrží či námořních zařízení způsobily požáry uvolňující škodlivé látky do ovzduší a v těchto oblastech lze očekávat i kontaminaci půdy a vody. U takového znečištění lze dále očekávat rozšíření na další území.

⁶⁷ European Commission, ©2021.

⁶⁸ Conflict and Environment Observatory, ©2021.

Z menší části jsou zdroje znečištění i vyhořelé tanky, armádní dopravní vozy a sestřelená letadla i lodě. Ohrožení lze spatřovat i v obsazení jaderné elektrárny v Černobylu, kdy, již byla potvrzena agenturou Reuters zvýšená úroveň radiace, jež byla pravděpodobně způsobena pohybem vojenské techniky a rozvíření radioaktivního prachu.⁶⁹ Dle Státního úřadu pro jadernou bezpečnost by se nemělo jednat o závažnou kontaminaci v okruhu větším než 30 km.⁷⁰ V rámci válečného konfliktu je nutné vzít do úvahy i další jaderné nebezpečí, jež může ohrozit stav přírody obecně.

Obecně řečeno, počátkem tohoto konfliktu se objevily názory, že Zelená dohoda je mrtvá.⁷¹

Vzhledem k tomu, že je Česká republika členem NATO, jehož základním cílem je ochrana svobody a bezpečnosti všech členů politickými i vojenskými prostředky a úkolem pak zajišťování kolektivní obrany proti formám agrese proti jinému členskému státu a stabilizace bezpečnostní situace prostřednictvím vojenských operací, je předpokladem, že **vojenské újezdy na našem území**, Boletice, Březina, Libavá a Hradiště, budou prvotním cílem vojenské činnosti české armády i armády jakéhokoli jiného členského státu NATO. Při vojenské pohotovosti, sjíždění, projíždění a přípravě armád NATO do vojenských oblastí budou vojenské újezdy podléhat zvýšené zátěži z důvodu svého účelu místa sloužícího k výcviku a přípravě k boji a možnosti ubytovat vojenské jednotky a uskladnit veškeré jejich zařízení vč. těžké vojenské techniky.

Žádný z těchto faktů nic nemění na skutečnosti, že ani toto území není jakkoli vyloučeno z environmentální ochrany a veškerých jejích statků. Samozřejmostí zůstává v bakalářské práci představená ochrana životního prostředí na mezinárodní, evropské i národní úrovni, jak z hlediska civilního, tak vojenského, jež se promítá na celé území České republiky, tedy i vojenských újezdů, byť spousta zákonů má zvláštní úpravu pro tato území, která však hlavní smysl předpisů nemění. Jejich postavení i současný stav přírody je dán historickým omezením či jistým uzavřením, jež byl a je pro armádní činnost typický. Velkou výhodou tohoto dlouhodobého stavu je nynější vysoká úroveň stavu životního prostředí, jež dokazuje množství chráněných krajinných oblastí, evropsky významných lokalit či chráněných druhů zvířat a rostlin.

⁶⁹ Reuters, ©2022.

⁷⁰ SÚJB, ©2022.

⁷¹ E15, ©2022.

Toto i veškeré další statky přírody, jako kvalitní voda nebo fungující lesní i půdní hospodářství dokazuje, že výcvikové činnosti se na území ve větší míře nepodepsaly.

Po dlouhé době klidu a rozvoji přírodní biodiverzity mohou vojenské újezdy a jejich přírodní bohatství být podrobeny těžké zkoušce. Válečná situace na Ukrajině či jakákoli jiná situace, kde by byly zapojeny síly NATO, by mohly v praxi ukázat ochranu životního prostředí při mimořádné situaci. Veškeré právní i jiné předpisy by nadále byly platné a účinné a veškeré zúčastněné subjekty by se jimi nadále musely řídit a řádně plnit své povinnosti.

V nejhrošším možném případě je totiž i při válečném konfliktu dle čl. 35 odst. 3 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů: *„zakázáno používat způsobů nebo prostředků vedení války, jejichž cílem je způsobit, nebo u nichž se dá očekávat, že mohou způsobit rozsáhlé, dlouhodobé a vážné škody na životním prostředí.“* Obdobně Deklarace z Ria o životním prostředí a rozvoji dle principu č. 2 mají státy v souladu s: *„Chartou OSN a zásadami mezinárodního práva suverénní právo využívat své vlastní zdroje v souladu se svými vlastními environmentálními a rozvojovými politikami a mají odpovědnost zajistit, aby činnosti v rámci jejich jurisdikce nebo kontroly nebyly způsobit škody na životním prostředí jiných států nebo oblastí mimo hranice národní jurisdikce“.*

Výše uvedené upravuje problematiku obecně, důležitou roli hraje právě konkrétní právní úprava, která stav životního prostředí ve vojenských újezdech ovlivňuje či by mohla ovlivnit přímo a cíleně. Jakákoli událost, ať již vojenské cvičení armády České republiky či členských zemí NATO nebo přímo příprava na vojenskou akci by byla skutečnou zkouškou nynějším právních či jiných předpisů. Až nastalá situace by ukázala jejich dostatečnost i v případě mimořádné situace, jež by nastala po dlouhých letech, kdy byl přírodě na územní vojenských újezdů dopřán relativní klid a rozvoj k nynějšímu výbornému stavu.

Jedno je však jisté, příroda si cestu nakonec vždy najde, otázkou je, nakolik ji prvně člověk dokáže zničit, i přes veškerou snahu druhého ji chránit a jakou cenu za to oba budou muset zaplatit.

13 Přehled literatury a použitých zdrojů

13.1 Odborné publikace

- CEMPÍREK, M., KOMÁR, A., VINCENEC, V., 2013: Základy environmentální bezpečnosti ve vojenských operacích. Vojenské rozhledy 22 (1). S. 89-99, ISSN 2010-3292.
- BORSKÝ, Jan. 2010: Barokní aleje v minulosti a za současné plurality názorů. Urbanismus a územní rozvoj 13 (6). S. 27-35.
- DAMOHORSKÝ, Milan. 2011: Deliktní odpovědnost v ochraně životního prostředí. AUCI 2011 (3). S. 11.
- EUROPEAN COMMISSION, 2005: LIFE FOCUS/LIFE, NATURA 2000 and the Military. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg. 86 pp. ISBN 92-894-9213-9.
- LÍPA, J., CAMARA A. H., HÁJEK M. 2015: Stav životního prostředí ve vojenských újezdech České republiky. In: Logistics in the Armed forces – Multinational Logistics Capabilities Development. Univerzita obrany, Brno. S. 81-87.
- MORAVEC J., 2015: Tanky a offroady ve službách ochrany biodiverzity. Naše příroda 2015 (2). S. 68-74.
- RYCHETSKÝ, P., LANGÁŠEK T., HERC T., MLSNA P. a kol., 2015: Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář. Wolters Kluwer, Praha, 1224 s.
- SKORUŠA, L., DANĚK, J., a kol. 2018: Zákon o vojácích z povolání. Komentář. Wolters Kluwer, Praha, 468 s.
- Vojenské lesy a statky ČR, s.p., 2020: Výroční zpráva 2020. VLS ČR, s.p., Praha, 103 s.

13.2 Legislativní zdroje

13.2.1 Zákony

- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění.
- Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 63/1935, o vyvlastnění pozemků za účelem obrany státu.
- Zákon č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech.

- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, v platném znění.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, v platném znění.
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), v platném znění.
- Zákon č. 12/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění.
- Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, v platném znění.
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, v platném znění.
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění.
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), v platném znění.
- Zákon č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), v platném znění.
- Zákon č. 99/2004, o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), v platném znění.
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v platném znění.
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, v platném znění.
- Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů), v platném znění.

13.2.2 Jiné právní a další předpisy

- Dodatkový protokol I k Ženevským úmluvám z 12. 8. 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů.
- Deklarace z Ria o životním prostředí a rozvoji.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.
- Důvodová zpráva k zákonu č. Zákon č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů).
- Smlouva o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie č. 2012/C 326/01.
- Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1386/2013/EU, o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020 „Spokojený život v mezích naší planety“.
- Sdělení Komise Zelená dohoda pro Evropu.
- Sdělení č. 80/2005 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu.
- Sdělení č. 124/2004 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí.
- Směrnice Rady č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.
- Směrnice Rady č. 2009/147/ES, o ochraně volně žijících ptáků.
- Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o bateriích a odpadních bateriích, o zrušení směrnice 2006/66/ES a o změně nařízení (EU) 2019/1020 COM (2020) 798 v konečném znění.
- Nařízení vlády č. 85/1981 Sb., o chráněných oblastech přirozené akumulace vod Chebská pánev a Slavkovský les, Severočeská křída, Východočeská křída, Polická pánev, Třeboňská pánev a Kvartér řeky Moravy.
- Nařízení vlády č. 533/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Libavá.
- Nařízení vlády č. 688/2004, kterým se vymezuje Ptačí oblast Doupovské hory.
- Nařízení vlády č. 19/2005 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Boletice.
- Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit.

- Vyhláška ministerstva kultury ČSR č. 197/1989 Sb., o zřízení chráněné krajinné oblasti Blanský les.
- Vyhláška ministerstva obrany č. 141/2016 Sb., o vyznačování hranic vojenských újezdů a vyznačování bezpečnostních a ochranných pásem na území vojenských újezdů (o vyznačování hranic a pásem na území vojenských újezdů).
- Opatření obecné povahy č. MO 242847/2018-1122, územní plán Vojenského újezdu Březina.
- Opatření obecné povahy č. MO 267709/2021-1122, územní plán Vojenského újezdu Boletice.
- Opatření obecné povahy č. MO 252396/2018-1122, územní plán Vojenského újezdu Hradiště.
- Opatření obecné povahy č. MO 252599/2020-1122, územní plán Vojenského újezdu Libavá.
- Nařízení Újezdního úřadu Boletice č. 1/2021, kterým se stanoví režimová a bezpečnostní opatření na území vojenského újezdu Boletice.
- Základní řád ozbrojených sil České republiky.
- Doktrína Armády České republiky.
- Koncepce výstavby Armády České republiky 2030.
- Bezpečnostní strategie České republiky.

13.3 Internetové zdroje

- European Commission, ©2022: Zelená dohoda pro Evropu (online) [cit.2022.02.27], dostupné z <<https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal>>.
- Rada EU, ©2021: Osmý akční program pro životní prostředí: členské státy jsou připraveny zahájit jednání s Parlamentem (online) [cit.2021.05.25], dostupné z <[Osmý akční program pro životní prostředí: členské státy jsou připraveny zahájit jednání s Parlamentem - Consilium \(europa.eu\)](#)>.
- Department of Defense, ©2018: Water Safety on Military Bases (online) [cit.2022.01.09], dostupné z <<file:///C:/Users/bahou/Downloads/Water%20Safety%20on%20Military%20Bases.pdf>>.
- NATO, ©2020: Environmental protection: NATO Documents (online) [cit.2021.05.27], dostupné z <[NATO Documents - Environmental Protection - NATO LibGuides at NATO Multimedia Library](#)>.

- NATO, ©2021: Environment – NATO’s stake (online) [cit. 2022.01.08], dostupné z < https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_91048.htm>.
- NATO, ©2022: What is NATO (online) [cit. 2022.03.01], dostupné z < https://www.nato.int/nato-welcome/index_cz.html>.
- Conflict and Environment Observatory, ©2021: The carbon footprint of the EU’s military sector is significant – militaries and the industries that support them must do more to document their emissions. (online) [cit.2022.02.27], dostupné z <<https://ceobs.org/the-eu-military-sectors-carbon-footprint/>>.
- Reuters, ©2022: Ukraine reports higher Chernobyl radiation after Russians capture plant (online) [cit.2022.02.27], dostupné z <<https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-nuclear-agency-reports-higher-chernobyl-radiation-levels-due-heavy-2022-02-25/>>.
- E15, ©2022: Válka na Ukrajině komplikuje evropský Green Deal. Němci zvažují návrat k jádru (online) [cit.2022.03.01], dostupné z <<https://www.e15.cz/valka-na-ukrajine/valka-na-ukrajine-komplikuje-evropsky-green-deal-nemci-zvazuji-navrat-k-jadru-1388083>>.
- Ministerstvo vnitra, ©2010: Neznámý svět vojenských újezdů. (online) [cit. 2021.03.09] <<https://www.mvcr.cz/clanek/neznamy-svet-vojenskych-ujezdu-974223.aspx>>.
- Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[Ujezdy-od-1.1.2016V.jpg \(800×494\) \(army.cz\)](#)>.
- Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V Boletice kopie.jpg \(1163×824\) \(army.cz\)](#)>.
- Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V B ezina kopie.jpg \(707×862\) \(army.cz\)](#)>.
- Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V Hradi t kopie.jpg \(780×886\) \(army.cz\)](#)>.
- Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V Libav kopie.jpg \(725×911\) \(army.cz\)](#)>.
- Ministerstvo obrany ČR, ©2021: Vojenský lesní úřad (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[Vojenský lesní úřad | Ministerstvo obrany \(army.cz\)](#)>.

- Ministerstvo obrany, ©2022: Zachraňují životy a majetek. (online) [cit. 2022.01.09] <<https://www.army.cz/scripts/detail.php?id=11312>>.
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost, ©2022: Rusové v Černobylu nemohou způsobit katastrofu, situaci monitorujeme (online) [cit.2022.02.27], dostupné z <<https://www.sujb.cz/aktualne/detail/rusove-v-cernobylu-nemohou-zpusobit-katastrofu-situaci-monitorujeme>>.
- Vojenský újezd Boletice, ©2006: Charakteristika újezdu (online) [cit.2021.12.12], dostupné z <https://www.vojujezd-boletice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=715&id=1002&p1=55>.

13.4 Seznam obrázků

- Obr. 1: Vojenské újezdy ode dne 1. 1. 2016 (Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[Ujezdy-od-1.1.2016V.jpg \(800×494\) \(army.cz\)](#)>.
- Obr. 2: Vojenský újezd Boletice (Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V Boletice kopie.jpg \(1163×824\) \(army.cz\)](#)>.
- Obr. 3: Vojenský újezd Březina (Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V B ezina kopie.jpg \(707×862\) \(army.cz\)](#)>.
- Obr. 4: Vojenský újezd Hradiště (Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V Hradi t kopie.jpg \(780×886\) \(army.cz\)](#)>.
- Obr. 5: Vojenský újezd Libavá (Ministerstvo obrany ČR, ©2018: Informace o vojenských újezdech (online) [cit.2021.12.25], dostupné z <[V Libav kopie.jpg \(725×911\) \(army.cz\)](#)>.